

SAMBAND

No. 109 Mai 1917

“Samband” utkommer hver maaned og er et literær-historisk skrift for norske hjem i Amerika. Det er et organ for bygdelaagbevægelsen og er særlig tilegnet bygdelaagenes historiske virksomhet. Abonnementspris \$1.00 aaret; enkelte hefter 10c hvert.

Utgives av SAMBAND PUBLISHING ASSOCIATION, 322 Cedar Ave., Minneapolis, Minn.

Bestyrer og redaktør:

A. A. Veblen.

ISSUED MONTHLY AT MINNEAPOLIS, MINN.

Entered as second-class matter December 5, 1910, at the post office at Minneapolis, Minn., under the Act of March 3, 1879.

Samband

is a monthly magazine containing historical and biographical sketches from Norwegian settlements in America, besides old country folk-lore, tradition, and history; and is designed to be a magazine of general literary interest for the home. It is an organ for the Bygdelag movement in America. Subscription price, \$1.00 a year. Single copies, 10 cents.

Published at 322 Cedar Ave., Minneapolis, Minn., by the SAMBAND PUBLISHING ASSOCIATION.

Manager and Editor, A. A. Veblen.

305 Walnut St. S. E., Minneapolis, Minn.

Indhold av No. 109, mai, 1917.

	Side
Lidt nybyggerhistorie fra Spring Grove og omegn, O. S. Johnson. XXVI	385
Lidt om norske folk og forhold i og omkring Fairview, Mont. Eivind Rudi.	392
Udvandringshistorie fra Ringerikesbygderne. O. S. Johnson, sagaskriver. X.	396
Bygdelagenes Fællesarkiv. A. A. Veblen	412
De første aar ved St. Olaf College. Mrs. Anna E. Mohn. XI.	421
Anna E. Dieserud	425
Ole S. Hedahl. Ved T. O. Roble	428
En norsk bygds historie. Av Olav Redal. XII.	429
Kvittering for bidrag til Valdrisgaven. A. M. Sundheim	448

Om Valdrisgaven.

Jeg maa be om et par rettelser i Samband. I kvitteringen til Valdrisgaven i aprilheftet skulde der være tilføjet et „Hedalen“ for det beløb, som H. G. Grov, Bismarck, gav. Jeg glemte at føje det til. I forbindelse hermed vil jeg faa sagt: Det er en vakker arensifilling utflytterfolkene fra Hedalen har gitt til sin hjembygd. Hadde folkene fra Reinli, Vagn, Begndalen gjort som Hedølerne, var nok de \$10,000 indkommet til S. Murdal. Hadde man fra Veitingsbygden, Fagernes, Mnes, Strand, Hippisbygde og Skrutvold faat faa almindelige bidrag hadde de \$10,000 til H. Murdal for længe siden været der. Hadde man fra Jøndre Rogne, nordre Rogne, „Nøslund“, Volbo, Hegge, Nora-Skogen, Dale, Veito og Roble hat saadan almen tilslutning som fra Hedalen, var de \$10,000 til H. Eldre for længe siden fuldt. Hadde utflyt-

(Fortset paa omslagets 3die side.)

Samband.

No. 109

Mai

1917

Lidt nybyggerhistorie fra Spring Grove og omegn.

O. S. Johnson.

XXVI.

Tolleif Pedersen Kinnebergbraaten var født i Gol, Hallingdal, den 14de juni 1834, af forældrene Peder og hustru Birget. Han har en bror Torfel Haugen som fremdeles bor i Norge. To andre brødre, begge ved navn Iver, kom her til Amerika; de er begge døde. To søstre Ingeborg og Barbru udvandrede ogsaa til Amerika og bosatte sig i vestre part af Minnesota. Den tredie søster, Ingerid, bor i Norge.

Tolleif Kinneberg blev gift med Kari Gulliksdatter Bolde fra Hemsedal. Hun var født den 14de april 1828 af forældrene Gullik Bolde og hustru Ingeborg. Hun hadde to søskende, nemlig Anne Høsla, bosat ved Sioux Falls, S. D., samt en bror ved navn Thomas, nu død. Tolleif Kinneberg kjøbte da gaarden Bolde af sin svigerfar og bodde der nogle aar, men folgte saa denne til Ole Enden og kjøbte igjen gaarden Kinnebergbraaten i Gol af sin bror Iver. Nogle aar senere folgte han denne gaard til Tolleif Brenhovd, som endnu lever og bor der med sin søn Ole. Denne Tolleif Brenhovd skulde være den bedste skrædder i bygden og har da lavet klæder til mangen sprettende frijff hallinggut. Særlig var det travle dage og nætter en to til tre uger før jul, da alle maatte ha mindst et nyt plag til jul, ellers kom julegjeita og lagde en ildeluktende falve paa dem, som vilde ha slemme følger for fremtiden.

Tolleif Kinneberg og hustru har i sit ægteskab havt fem børn, nemlig: Gullik, Torfel, Peder, Thomas og Ingeborg. Gullik var den første som udvandrede til Amerika af denne familie, og kom til Spring Grove, hvor han opholdt sig en tid. Omtrent tre aar senere reiste Peder til Amerika og kom ogsaa til Spring Grove, hvor han blev modtaget af Allankniens agent, Gaagen Kiland. Han var da i besiddelse af 75 cents; men saa var han kommen til Amerika, havde to sterke arme, et godt mod og kunde trostigt se frentiden imøde. Aaret efter kom hans forældre og de tre søskende som var igjen i Norge da han reiste. Familien bodde da først i Wilmington nogle aar, flyttet saa til Blackhammer, hvor Tolleif kjøbte farm og fremdeles bor. Af hans børn flytted Torfel ud til Hickson, N. D., hvor han driver en handelsforretning, samt har han uddannet sig til aukfjomsmeister saa han er den bedste salgsmand der i en stor omkreds. Han blev gift med Magnild, født Luffien, og har to børn, Mandel og Milford. Gullik, Thomas og Ingeborg er hjemme hos faderen.

Peder, som har meddelt mig denne familiehistorie, er født den 23de november 1864. Han blev gift med Mathilde, født Glæjerud, der første gang saa dagens lys den 22de juni 1871. Han kjøbte farm paa Blackhammer, hvor han fremdeles bor. Deres børn er: Telvin, Clara, Julius og Peter. Telvin bor i Nord Dakota og er kasserer i First National State Bank ved Fort Mansom. De andre børn er hjemme.

Pastor Alfred Otto Johnson er født ved Zumbrota, Minn., den 12te mai 1871, af forældrene Hans Freisli og hustru Guro, født Strand. Pastorens far var født 1844 paa gaarden Freisli i nordre Land, og hans farfar hed Johannes Hansen, men tog navnet Lybek efter andet ægteskab. Hans far havde følgende søskende: Bertha Feldt, bor i Canton, S. D.; Oline og Christian død. Mathias uddannede sig til læge,

flyttet til Jasper, S. D., men er ogsaa nu død. Oluf blev farmer ved Red Wing, nu død. Albert er distriktsdommer i Red Wing.

Hans mor var født 1849 paa gaarden Strand eller Teigen i Hals prestegjæld, Hallingdal, og var en datter til Ole Teigen Strand. Hun udvandrede til Amerika i 1856. Hendes søskende er: Ole reiste til California da han kom til dette land og blev borte. Ole N. Strand omkom ved et ulykkes-tilfælde i Zumbrota for omtrent 8 aar siden. Brita, gift med Jens Lynes. Han er død og enken bor i Red Wing. Kari, en halvsøster, gift med Ole Hansen, bodde i Fountain, Minn., er død for endel aar siden.

Hans Freisli udvandrede til Amerika i 1853 og blev konfirmeret af Past. B. Koren i 1859. Da borgerkrigen brød ud lod han sig hverve til soldat og blev indlemmet i 27de Iowa infanteri, blev saaret i slaget ved Pleasant Hill i Louisiana i 1865. I 1868 blev han gift med Guro, født Strand, som før nævnt og deres børn er: Julius Melvin, farmer i Willett, S. D., Edwin Casper, tandlæge i Cannon Falls, Minn.; Wilford Alfons, prest i Capron, Ill.; Clara Oline, gift med Nils Magelsen paa Highland Prairie og Alfred Otto, prest i Spring Grove.

Hans Johannesen Freisli har indehat forskjellige tillidshverv i Zumbrota, og valgtes saa til Clerk of Court i Goodhue County i 1874, hvilken stilling han indehadde indtil 1886, da kræfterne aftog saa han maatte trække sig tilbage. Han bor nu i Red Wing, Minn.

Alfred Otto Johnson blev den 11te juni 1895 gift med Bertine Marie. Hun var født den 25de april 1873. Hendes far hed Peter Olsen og var fra gaarden Nordland, nedre Stjørdalen, Norge, født den 27de mars 1834 og udvandrede til Amerika i 1865. Han døde den 29de december 1874.

Hendes mor hed Helene og var fra gaarden Widhammer, og-
jaa nedre Stjørdalen, og født 26de mars 1846, udvandrede
til Amerika i 1866. Hun blev samme aar gift, og i deres
egteskab to børn, Pastor Johnsons hustru, og en bror ved
navn August, der nu er i branddepartementet i Red Wing.

Pastor A. D. Johnson og hustru har i deres egteskab hat
følgende børn: Paul Gerhard, født 19de april 1896, er assi-
sterende principal for høiskolen i York, N. D. Bernhard Al-
fred, født 25de april 1898, er student ved Luther College,
Decorah, Iowa. Harald Edvard, født 9de oktober 1902, er
hjemme. Helene Marie, født 12de september 1904, døde i
Chicago den 30te september 1909. Clara Ovidia, født 19de
december 1906, er hjemme. Alfred Otto, født 25de mars
1908, er hjemme. Helene Marie, født 23de juni 1910, døde
i Spring Grove 9de mars 1913.

Pastor Alfred Otto Johnson virkede først som prest paa
Spring Prairie 1894—95, blev jaa kaldt til Chicago, hvor
han virkede i 15 aar og i 1910 kaldt til Spring Grove, hvor
han fremdeles med trofskab røgter sin gjerning i Herrens tjene-
ste.

Peder Pedersen Boyen (det norske navn Baaja), var født
1826 paa Hadeland. Han blev gift med Magreta Hendriks-
datter Linnerengen, ogsaa fra Hadeland. Hun var født 1831.
Omkring aaret 1850 udvandrede Peder Pedersen til Ame-
rika og opholdt sig i Wisconsin nogle aar, kom saa til Spring
Grove, Minn., hvor han købte land og bodde der til sin død.
Af hans søskende, da kom to af dem til Amerika, nemlig Hans
og Kari. Hans flyttet til Nord Dakota og Kari blev gift med
Engbret Mjølnerstuen. Hans hustrus søskende var Iver Hen-
driksen og Ragnild, samt to halvsøskende, Karen og Ole.

Peder P. Baaja og hustru Magreta hadde i sit egteskab
følgende børn: Martha Karine, blev gift med Ole Kristian

Sjøibakken fra Toten. Han er død. Peder, gift med Anna
Lorgersdatter. Han ogsaa er død. Helene Marie, gift med
L. Hendriksen, bor ved Deer Creek, Iowa. Edvard P. Baaja
var født den 13de februar 1854 i Wisconsin og kom med sine
forældre til Spring Grove, hvor han voksede op og blev jar-
mer. Han blev gift med Christi Aslesdatter Olbergeie. Hun
var født den 7de juni 1853 af forældrene Asle Chrestensen og
Aase Christensdatter Olbergeie, Krødsherred. I 1861 ud-
vandrede Asle Chrestensen og hustru Aase til Amerika, samt
følgende børn: Christen, Ingeborg, Christi, Chresten (den
yngre), Mari og Turi. Med Asle Chrestensen fulgte ogsaa
hans mor, hvis pigenavn var Mari Hansdatter. Hun var
da 72 aar gammel. Chresten Aslesen (den ældre) er død.
Ingeborg blev gift med en ved navn Amund fra Modum.
Chresten (den yngre) blev gift med Katrina, født Reitan,
og bor ved Siefson, N. D. Mari, gift med Erik Lindal, bor
ved Spring Grove. Turi, gift med V. Bergerud, bor i Iowa.

Christi blev som sagt gift med Edvard Baaja og har i sit
egteskab følgende børn: Peder Adolf, født 1875, død. Al-
bert Magnus, født 1877, bor ved Esmond, N. D. Ida Emilia,
født 1879, bor i Northwood, Iowa. Mathilde Marie, født
1881, gift med Lars Morken, bor i Iowa. Anne Elifabet,
født 1883, gift med Peter D. Stenehjem, bor i Esmond, N.
Dak. Minnie Sophie, født 1886, er hjemme. Effi Nora,
født 1889, gift med Liman Gilbertsen, bor i Spring Grove.
Olga Amanda, født 1892, gift med Harry Ellingsen, bor paa
farsfarmen. Nora Josefine, født 1894, gift med Edvard
Møller, bor i Montana. Linfa Odelia, født 1897, er
hjemme.

Salvor P. Wermager var født i Gol, Sallingdal, den
22de april 1822, af forældrene Peder Wermager og hustru
Kari, født Blackstad, som ogsaa var golinger. Da Salvor

var konfirmeret begyndte han for sig selv, at arbejde paa forskjellige steder i bygden indtil han var 25 aar. Da begyndte han som skræppekræmmer og sæhandler — driftebonde som det kaldtes —. I 1851 blev han gift med en pige fra Murdal, Valdres, og bestemte sig til at udvandre til Amerika. Med et helt læs af kister og tønder fulde af mad og klær, drog han og hustru til Drammen, hvor de gik ombord paa seilskibet „Shafna“, ført af kaptein Tofte. Efter fem uger og tre dages sjøreise landede de i Quebec med 16 emigranter mindre end da de rejste ud fra Drammen. Pesten var brudt ud ombord saa næsten alle blev syge og ungdommen vedvarede saa en hel del af reisesølgget maatte indlægges paa karantænestation i Quebec. Halvor og hustru fik fortsætte reisen og kom til Rock Prairie, Wis., sidst i juli maaned. Han hørte sig da ud i harvesten en maaned for 15 dollars, og da han var udtjent drog han ud for at finde land. Naar landsjogere nutildags rejser ud for at finde land, saa tager de med jernbane til et bestemt sted, jiden at kjøre i automobil eller med raske heste forspændt elegante buggier. Den gang fik man bruge sønderne, traße affted over myrer og moraser, gennem tykke skoge, over elve og bakker, uden anden vei end de stier som indianerne havde trampet efter. Efter i to maaneder at ha strejset om i vildnisset, kom han til Wilmington, Houston Co., Minn., hvor han fandt sig land. Han leiede da et par okser og rejste tilbage til Rock Prairie efter hustruen og sine eiendele, men kom ikke længere paa tilbageveien til Wilmington end til Paint Creek, Iowa, hvor han blev vinteren over. Han blev da med i træskningen der, og fik 50 cents eller en bushel hvede for dagen. Halvor valgte da at ta hvede, og da denne ved salget var gaaet op til 75 cents, syntes han det blev stor dag-løn.

Træskningen foregik paa østerlandsk vis, idet man lagde

hvedebaandene paa den frošne jordbakke og drev offer over dem, som trampede hvedefornet ud af straaet. Ofsens mund var vel ikke bundet som det i gamle dage var befalet ikke skulde gjøres, men en af driverne maatte agere kammerpige for at ikke hveden skulde blive bortstjemt. At rense hveden foregik paa den maade at hveden og avnerne blev skuffet i sækker, og saa krøb man op i et træ og lod da sækkens indhold rinde jagte ned, saa drev vinden avnerne affted medens hveden blev liggende ved træets fod.

Den følgende vaar flytted Halvor paa sit land i Wilmington hvor han opførte en tømmerhytte paa 10 og 12 fod, tækker med gjerdestier og halm ovenpaa. I dette palads bodde de i flere aar, og de første vintre, som de tilbragte i dette lille tømmerhus, indtraf nogle vældige snestorme, som gjorde livet trift og ubehageligt; men de var ikke opvokset i luksus og lediggang i fædrelandet, og denne deres hærdselse fra barndommen af kom dem til god hjælp her i landet, hvor de skulde rydde og bygge sit fremtids hjem.

Halvor P. Vermoger har været gift to gange. Hans første hustru døde i 1856, og efterlod sig fire børn, hvoraf den ældste var fem aar, og den yngste seks maaneder gammel. Den ene af disse børn døde i en ung alder. De som voksede op var Peder, bosat i N. D., Karoline, bosat i Wilmington, og Ole paa sin fars farm. Han er nu død.

I 1858 giftede Halvor sig igjen med en pige fra Nørøss med hvem han fik fem børn, hvoraf kun en lever og bor i Wilmington. Halvor Vermoger døde for nogle aar siden.

(Fortsættes.)

Vidt om norske folk og forhold i og omkring Fairview, Mont.
Eivind Rudi.

„Der traf han slegten sin,“ sa man gjerne naar en hadde fundet sin overmand — saat juling. Der traf du slegten din — vennerne, kjendingerne — i „Samband“ i dets bygdelags-historier. Der træffes gamle venner, der fornyses gammelt bekjendtskab. Han var flyttet eller du hadde det. De var reist til Amerika længe før dig, eller omvendt, og forbindelsen var kanskje afbrudt, du hadde ikke adressen.

Vi og efterkommerne vore har et arkiv at gaa til, en filde at øse af i „Samband“.

„Normanna-folket det vil fare, det vil føre kraft til andre,“ staar der i fangen. Og det er sandt. De er tilstede nærsagt overalt, i alle stillinger, offentlig som privat.

Rogen „norsta“ har ogsaa „opslaat sine telte“ i distrikterne omkring Fairview, og være det mig tilladt, hr. redaktør, at servere en epistel anbelangende norsterne i og omkring Fairview, Montana.

Jeg vil da først ha fat i Ole Knutson, han er fra Rogne i østre Slidre og søstendebarn til gamle lensmand R. Rogne, kom hertilands i 1905 og lod sig fragte med Amerikalinjen — med et gammelt strammelt af en baad, S. S. „Haverford“, hvormed det tog godt og vel 13 døgn over. Ole kom først til Auburndale, Wood County, Wis., men fortsatte snart vestover, og paa sin pilgrimsvandring fandt han snart Fairview — Jerusalem — og en homestead, hvor han bestemte sig at bygge og bo.

Knut Knutson Rogne fra østre Slidre, udvandrede vaaren 1902. Jeg traf ham tilfældigvis paa Gjøvik dagen før han skulde afreise med „Skibladner“ til Samar. Han skulde til Amerika, sa han, og var vel fornøiet over det. Han skulde til

Wisconsin, til sin onkel i Door County, hvor han opholdt sig en tid. Men vesten, dets vidder og vildnis, det vilde vesten kaldte og kalder kraftige hænder, paa unge kræfter. Det lod: reis vestover. Og Knut fulgte kaldet, strømmen til vesten, som ikke længer er noget vildt vesten, det vesten, hvor indianere gaar paa frigsstien og hvor den hvide mand, formedelt indianeren, bærer bøsse eller revolver.

Knut bosatte sig i nærheden af Fairview, hvor han har gjort en længere tjeneste som farmer og — kok. For vel et aar siden indgik han ægteskab med Miss Ida Saavi, en datter af Guri og Halvor Saavi, Door County, Wis. Nu er han kofinga kvit, en omstændighed han sikkert er vel fornøiet med.

Ole S. Rogne, Spegge, søn af lærer og kirkefanger S. Spegge, østre Slidre, forlod hjembygden i 1905. Kom til Fairview i 1907, hvor han er bosat og driver en stor farm.

Nils Saganæs er Valdris til fingerpildjerne, ja, lige til vestre Slidring. Han udvandrede i 1914 og kom til Fairview for ca. to aar siden.

Torsten N. Noble udvandrede med damperen „Caronia“ af Cunard linjen, og kom her til landet i 1910. Han opholdt sig den første tid i Door County, Wis., hvorfra han efter et tre aars ophold „heiset sokken“ og for til Montana. Han har kjøbt en farm nær Fairview, hvor han nu bor. Conrad Linde er født i Sverige. Hans hustru, Anna, er født i Stavanger, Norge. De har en søn, Arnold, og eier en halv sektion land. Halvor Idum er fra Trondhjem. Hans hustru Nelly er født i Amerika af irske forældre. Hr. Idum er en af de første norske der optog land vest for Fairview. Edon Rognholdt, gift med Anna Lovley (Løvli) er fra Buffalo County, Wis. Hans forældre var fra Torpen i Norge. Han har kjøbt en farm omtrent fire mil fra byen, hvor han bor. Ragnhild L.

Rudi fra østre Slidre kom her i 1913 med en stor familie. Hendes børn er: Eivind, (har været i Amerika i længere tid før), Thorstein (lærer ved Dokka, nordre Land og p. t. ordfører i bygden). Ragnhild (opholder sig i Kristiania, Norge), Ingrid (har homestead her), Nils (døde i 1913 ved et ulykkes-tilfælde), Gudbrand, Lars, Kari, Guri, Marit (er i Manfred, N. D.), Sigurd, Ingebjørg og Sigrid.

Generius Engen er fra Solør i Norge. Han tog land her for flere aar siden, er gift og har flere børn. Ole D. Olsen er født i Minnesota, er gift og har et barn. Nils D. Chelte er fra Bergenskaanten etsteds, er gift og har farm her. Hans bror, Nicolaus, ligeledes. Andrew Davidson er gift med en søster til John Iversen. De har farm. John Iversen er ugift, har farm. Jens Dahl. Harry Dahl, gift med Lina Melbye fra Gudbrandsdalen, Krist Melbye er gift og er bror til Lina Melbye. Pet. Mosand fra Trondhjem. Anton Sveen, født i Wisconsin, har et vakker hjem her. Han er gift. Emil Johnsgaard er fra Østerdalen, han er forretningsmand i Fairview. Lewis S. Larson ligeledes. Han nedstammer fra Sogn i Norge. P. Kringen er fra Gudbrandsdalen. Oscar Kringen, hans bror, lever ved Sioux Falls. Bernt Arnesen er fra Mirdal, Valdres, bor ved Sioux Falls. Hans Svabhy er født i Hallingdal. E. Svabhy, hans bror, har ogsaa farm her. Sivert Thorson har været sjømand, men bosatte sig for en tid siden her som farmer. Han er fra Nalesund, har hustru og mange børn. Miss Selma Star (Stjerna) er fra Bergen, er farmer. Miss Ragna Bakkebø udvandret fra Nordfjord, Norge, og har været her omkring et aars tid. John Stordahl, gift, er farmer her (kjender ikke til hvorfra i Norge). Jeg kunde nævne mange flere, men mangler for nærværende tid og anledning til at skaffe mig nødvendig oplysning.

De her opnævnte er mestendels „disciple“ af Fairview, og har baaret dagens byrde og hede „ut i hillo“, og vildnisset er omdannet til velstelte hjem. Her har i det senere været gjort meget for gode veie. Telefon har vi tildels ogsaa faat og „Dufel Sam“ bringer daglig posten, saa at sige til stuedøren vor.

Fairview har en pen beliggenhed, og vel gode fremtidsmuligheder. Fra at være en plads med en 7, 8 hus, er den i det sidste „vokset sig stor og smuk.“

Den har butikker og butiker, mølle og elevatorer, brickyard og kulgrube, elektricitetsværk ogsaa. Her findes apotekerier (2), apoteker (2), doktorer (2) og procuratorer til overskud.—Er du teater-sport kan du gaa til „Orpheum“ eller „Auditorium“. Her er cement sidewalk at gaa paa, og lys i gaderne. Ja, byen er stor nok. Vi faar hvad vi trænger, og trænger hvad vi faar.

Og dog, vi staar ved begyndelsen, saa ogsaa paa det kirkelige omraade. Har da ligevel præst, menighed og messesmeder som regel hver tredje søndag. Vi mødes til gudstjeneste i Emil Johnsgaards butik, som Johnsgaard velvilligt har givet til-ladelse til, og pastor Bodin, en nordlænding, og en mand med faabel iver som evne, med stikkethed for sit kald, betjener menigheden som han ogsaa fik organiseret. Den bærer det vakre navn: Zions menighed, og blev stiftet ifjor med omtrent 40 sjæle. Kvinderne er, i en „kvindeforening“, ogsaa kommet i bevægelse. Maafe skal de bygge et kirkehus? Ja, hvem ved? De kan udrette meget, de kvinderne, og kirke burde vi da ha.

Men la os ta en tur til

Spring Lake.

Erik Torstensen Melby (Evenge) er østre Slidring. Han udvandret og kom til Door County, Wis., aaret 1906 sam-

men med sin bror Ole. Var en tid sjømand og styrmand paa Michigansjøen; men efter en tids tjeneste gav han op denne stilling og kom til Montana, hvor han siden har været styrmand paa prærien, og det viser sig, at han har styrkt baaden godt. Og vant til sjøen valgte han da at bo ved „Spring Lake“. — Ole L. Evenge har land lige ind til Grif. De er nu begge paa Norgesbesøg. Olaf Bolstad, gift med Sigrød L. Melbye (Evenge), kom fra Norge 1914 til Spring Lake.

Brødrene Olaf og Johan Zdum er ogsaa farmere derude. De er fra Trondhjemskanten. Olaf er i Minniapolis og under doktorhaand i vinter. Gundersen er fra Sogn i Norge og farmer ved Spring Lake. Gilbert Larson er ligeledes Sogning og kom hertil fra Syd Dakota (?). „Jim Hill“ har nu lagt jernvei derforbi, eller 12 mil syd, og Lambert er nærmeste railrod-by.

Ildvandringshistorie fra Ringerikesbygderne.

D. S. Johansen, sagaskriver.

X.

Syver R. Berg er født den 3die december 1881 paa Berg i Gardangerbygden af forældrene Karl Nilfen og hustru Oline Gulbrandsdatter. Hans far Karl Nilfen var fra Skollerudene i Madalen, og født den 21de januar 1846 af forældrene Nils Nilfen og hustru Inger. Denne Nils Nilfen var i sin sidste tid bosat paa Riperbakkens ved Hønesø. Han døde i 1888. Karl Nilfens søskende var: Olavus, som udbandrede til Amerika i en ung alder, død for en del aar siden i Chicago. Hans, bosat i Norge og ligesaa søsteren Lise, bosat ved Alf paa Ringerike.

S. R. Bergs mor Oline var født paa Berg i Haug den 17de december 1850, af forældrene Gulbrand Klemetsen

og hustru Kristine. Oline hadde kun en søster, ved navn Anette, som blev gift med Lars Olsen Laupe, bosat paa Modum, Norge.

Syver R. Bergs søskende er Kristian, Gulbrand, Anders, Karen, Otto og Einar, der allesammen bor i Kristiania, Norge.

Syver bestemte sig til at forlade Norge, men hadde faat den tanke, at det er ikke godt for mennesket at være alene, og vilde derfor ha en medhjælp med sig. En saadan fandt han i pigen Bolette Olsen, der var villig til at bli hans livsledsagerinde og dele ondt og godt med ham. Hun er født paa Kloverhaugen i Haug den 7de september 1878 og blev egtviet til S. R. Berg i Rorderhøvs kirke den 18de mai 1902, af provst M. F. Færden. Den 20de juni samme aar forlod det unge ektepar fædrelandet for her i Amerika at grunde sig et hjem. De kom først til Syd Dakota, hvor de bodde en tid, flyttede saa til Scarville, Iowa, hvor de bodde i fire aar, og ved Lake Mills i tre aar, hvorefter de flyttede til Joice, Iowa, og bor fremdeles der. Han er jernbaneformand samt viceformand for Ringerikeslaget.

Hans hustrus søskende er: Karen, født 23de mars 1868, gift med Henry O. Sletten, bosat ved Scarville, Iowa; Johan, født 12te september 1872, bor i Haugsbygden, Norge.

I 1907 besøgte Syver og hustru Norge igjen og var der i fire maaneder. De afreiste fra Norge igjen den 11te april 1908 og da de kom ud paa Atlanterhavet kom skibet ind i drivis, som de var omringet af i to døgn. De fik der se en mængde sælhunde som laa og drev paa isflagene. Under reisen døde en engelsk pige og blev sænket i sjøen. Det var et trist syn at se denne begravelse. De landet i Quebec den 25de april og reiste saa til Day County, S. Dak., for at besøge Hans F. Vendiksen, hans hustrus søskendebarn, samt hans mor Thorne Vendiksen. De besøgte Karl Sætrang som ogsaa var hans

hustrus isfendebarn og bor i Marshall County, Iowa, og reiste saa til Voice, Iowa, som nu er deres hjem. Hans hustru var Ole var født omkring aaret 1838. I 1867 blev han gift med Kristine Iversdatter og bosatte sig i Moløkken, Klokkeneie i Gaug. I 1870 udvandrede han til Amerika og kom til York, Wisconsin, hvor han bodde i fire aar, reiste saa til Norge igjen og arbejdede for Haakon Færden paa Gordhammer, Sofnedalen, i to aar og paa Løken i Gaug en tid, blev saa fjed af Norge og kom til York, Wisconsin, igjen, hvor han kjøbte sig en liden farm og bodde der i 9 aar; men han kunde ikke trives der, saa han solgte landet og reiste til Norge igjen. Han kjøbte da nordre Thoenbakken og bodde der til hans hustru døde, den 16de juni 1907. Da reiste han herover igjen til sine døtre, men opholdt sig her kun tre maaneder. Hans svigerisøn S. K. Berg og hustru fulgte da med og kom til Norge ved juletider. Han var da i Norge omtrent tre aar og arbejdet igjen for Færden paa Løken; men fik saa en længsel efter Amerika og kom til Voice, Iowa, i juli 1912. Det første aar efter sin ankomst var han nok saa frisk, men det næste aar blev han sengeliggende og døde den 22de februar 1915, 77½ aar gammel, efter at ha reist over Atlanterhavet syv gange.

S. K. Bergs far Karl Nilsen arbejdede paa Tollums træsliberi i 22 aar, og flytted asa til Kristiania, hvor han døde den 12te april 1905.

Syver K. Berg og hustru har ingen børn, men har taget en liden pige som sit eget barn. Hun heter Esther Alice Berg, og er født 12te februar 1904 i Delwein, Iowa.

John Johnsen Rjos var født paa gaarden Rjos i Sofnedalen, Ringerike, den 18de mai 1806, af forældrene John og hustru Kari. John Rjos hadde tre søskende, nemlig Halgrim Gordhammer, og to søstre. En af dem blev gift med Ole

Nølleby og den anden blev gift med Kristoffer Søndre Gordhammer. Begge døde for mange aar siden.

John Rjos blev i 1826 gift med Marie, født Rjosjøterren og bodde paa gaarden Rjos indtil han i 1861 folgte gaarden og udvandrede til Amerika. Han kom til Madison township, Winneschief County, Iowa, hvor han kjøbte farm som han bodde paa til sin død den 17de august 1876. De hadde i sit egteskab 4 børn, nemlig Johannes, født i Norge paa gaarden Rjos, den 13de april 1851 og udvandrede sammen med sine forældre. Han blev gift med Nora, født Pedersen fra Urskog, Norge. Hun døde den 12te november 1888 og efterlod sig en søn ved navn Julian Philip. Johannes bor paa farsfarmen. Theodor Rjos er født 16de september 1867 og blev gift med Louise, født Sunde, fra Valleby, Norge. De har 6 børn, to gutter og fire piger, nemlig John og Loyd, samt Kristine, Norma, Mabel og Thelma. Theodor bor ogsaa paa farsfarmen.

Døtrene til John Rjos og hustru er begge døde for flere aar siden. De var begge født i Norge og den ene blev gift med J. Jackwitz i Decorah, Iowa, og den anden med Erik Engebretsen i Fergus Falls, Minn. Marie Rjos døde nu forleden 5te september 1916, omtrent 90½ aar gammel.

Jeg huffer godt, det gav anledning til megen samtale i bygden da John Rjos folgte gaarden Rjos for at reise til Amerika. For det første var da John alt 55 aar gammel, og for det andet var det en stor gaard og John sad jo i stor velstand; men John tog ikke hensyn til hvad Paal eller Per sagde. Han hadde jo sin bror Halgrim Gordhammer i Amerika, som var udvandet omkring fem aar forud og var bosat i Winneschief County, Iowa. Breve fra ham berettede om det sande forhold i det nye land og gjorde vist en hel del til at han, som saa mange andre, forlod fødestedet og fædrelandet.

I sin beskrivelse over Ringerike siger foged Wiel at i Kjosaaften fandtes jernmalm og kraakesjølø i store plater; men disse metaller er af ringe værdi efterat jernverket blev nedlagt i Sofnedalen.

Knut Sognelien, Strømsodbygden, Ringerike, var født den 5te december 1850. I 1872 udvandrede han til Amerika og kom til Faribault, Minn., hvor han opholdt sig i 11 aar. Han flyttede saa til Otter Tail County, Minn., hvor han drev farming indtil han for to aar siden flyttede til byen Henning, hvor han nu bor. Han er gift med Maren, født Strand. Hans navn og adresse er nu Knut Holmen, Henning, Minn.

Ole Hallingby, Osage, Iowa, var født paa gaarden Hallingby, Madalen, den 18de august 1842, af forældrene Ole Jesperen og Olea, født Søndalen. Hun var kommen fra Søndalen og en datter til Lars Larsen Søndalen. Hendes søskende var Ragnild Gamlejæteren, Eli Leigen, Maret Nygaard, Else Nilsedalen, Lars Søndalen og Knut Hvalsmoen. Ole Hallingbys farfar hed Jesper Olsen og var gift med Ingeborg Paulsdatter Oppegaard fra Sofnedalen. Deres børn var Erik Nes, Paul Hallingby, Mare Holte, bosatte i Madalen, samt Kristi, der kom til Slevigen, Krødsherred. Ole fik farsgaarden Hallingby. Det maa bemærkes at det er to gaarde, nordre og søndre Hallingby.

Ole Jesperen Hallingby og hustru Olea havde følgende børn: Jesper, Helge, Christian og Lars var bosatte i Norge. Alle døde for flere aar siden. Lars var kjøbmand i Hønefoss og saaledes en vel kjendt mand over hele Ringerike. Erik udvandrede til Amerika og er nu bosat i Portland, Oregon. Mrs. Gunderfen og Mrs. Ingeborg Rask er ogsaa bosat i Portland, Oregon. Else Jensen bor i Kristiania, Norge. Mrs. L. Fretheim er død. Ole bor som sagt ved Osage, Iowa.

I 1869 udvandrede Ole D. Hallingby til Amerika, og kom til Osage, Iowa, hvor han fremdeles bor og driver forretning som jækker og møbelhandler. Han blev gift med Ingeborg, født Johannesen. Hun er fra Lillehammer, Norge, og saa første gang dagens lys den 12te mars 1849 og udvandrede til Amerika i 1867. Hendes søskende er: Jørgine, Caroline, Agnetha, Johannes, Hanna, Conrad, Andrea, Ole og Toline. Ole Hallingby og hustru har haft 8 børn, der bor paa følgende steder: Ole i Calumet, Mich.; Mrs. Jenny Murphy bor i Cedar Falls, Iowa; Dora Strehlson bor i Kindred, N. Dak.; Ina L. Neup bor i Columbus, N. Dak.; Klara Ottis bor i Wyndmere, N. Dak.; Mary C. Sørensen bor i Fargo, N. Dak.; Paul bor i Los Angeles, Calif.; Helen Ruth bor i Cape Girardeau, Missouri.

De første fra Ringerike, indbefattet Madalen, som bosatte sig i Mitchell County, Iowa, var Ole Hansen Haugerud, Levor Olsen Lindelien, Helge Johnsen Møningjand, Syver Johnsen, Erik D. Støveren, Ole Olsen, Johannes Johnsen Rue, Helge S. Møningjand, Ole Haraldsen Ulen. De to første kom der i 1852 for at se landet og aaret efter kom de og disse som er nævnt og tog hvert sit landstykke. I 1854 kom Lars S. Møningjand og Lars Nilsen Odden.

Da en række biografier er tørre og kjedelige faar jeg fremdrage nogle historiske minder for saa igjen at begynde med familiehistorier.

Hønefoss.

Byen Hønefoss som var skuepladsen for Hattemagerkrigen og berømt for sit natursceneri i slømtiden, kaldtes i gamle dage Weienfoss. Dette var altsaa fossens navn i 1337, idet gaarden Weien har eiet alt landet paa søndre side af fossen. Det heder i beretningen, at der var opført en kvern som tilhørte prestene ved Maria kirke i Oslo, og at de havde ret til hugst

i Weien flog til vedligehold af den kvern de eier i Weienfos. Senere da man begyndte at bygge sager og huse paa nordfiden paa gaarden Sønens grund blev stedet kaldt Sønefos.

Naar sagindustrien begyndte i Sønefos ved man ikke med sikkerhed; men man tror at den første sag blev opført i Sønefos omkring aaret 1620. I 1654 var sagenes antal steget til 16 og fire aar senere til 23. Foged Wiel siger i sin Ringerikes beskrivelse, at indbyggerne der paa stedet har ikke liden fortjeneste af alle de jagbrug som er ved Sønefossen, hvor to elve løber sammen, den ene fra Hadeland, og den anden gennem Madalen fra Valdres, ved hvilke elve sagsømmeret fra Valdres og Hadeland kommer til Sønefossen og bordene siden derfra flødes over Tyrifjord til Drammen.

Fogden siger endvidere at sagfolkene er late og liderlige folk. Om vinteren naar ikke sogene gaar, gaar de ledige og tager paa det de har fortjent om sommeren eller paa ny regning til efterfølgende aar. Forældre og børn er saadanne, at man enten ser dem fylde sig eller strække sig paa bænkerne om vinteren. Saa udkommanderes børnene til at bette eller stjæle, og dette haandverk er de ret behændige til.

Svad Fogden siger om disse arbejdsfolk er vist ikke langt fra sandheden; thi ved saadanne store arbejdspladse samledes meget folk, og ikke alle var af mors bedste børn. Det var 35 hytter paa Dia som laa indflemmet mellem sager og møller som arbejdsfolket bodde i, og som en gammel kone skulde ha sagt var der fuld religionsfrihed, for der gjorde de hvad de vilde, drak og sloges og bedrev megen udyd. Dog var det vist der som andensheds, at det var mange bra folk iblandt og man kan ikke tage alle ind under samme kam.

Det berettes at sagindustriens blomstringstid i Sønefos var i sidste halvdel af det 17de aarhundrede, da Europa skulde bygge op igjen alt det som trediveaarskrigen havde nedbrudt

og ødelagt. Londons brand i 1666, da der brændte 13,200 huse, foruden 89 kirker, gjorde vel sit til at forsøge efterspørgslen af trælast. Ved denne store brand barmede nordmændene sig, sa man i England.

I 1830 aarene begyndte Johan Fredrik Thorne at drive lastehandel. Han købte store flogstrækninger i Land, Hedalen, Madalen, Numedal, Sofnedal og paa Østlandet, samt blev eier af de fleste sogene i Sønefos og var en tid Buskeruds amts mægtigste mand. Han byggede dammer i elvemundingen fra de smaa indsjøer for at fløde tømmeret ned til de store vassdrag; men disse nye brøtningselver var saa grovstenede, at tømmeret kunde ikke flyde over dem, saa tuffinder tylvter af grovt, værdifuldt tømmer blev liggende i disse elver for at raadne bort. Jeg husker fra mine smaagutdage, at jeg saa store hauger af tømmer i disse bielver øverst i Sofnedalen, som man sa havde tilhørt Thorne. Mange flogstrækninger i Land og langs efter Urula i Hedalen, bærer endnu navnet „Thornesogene“.

Denne Thorne var ikke alene en stor forretningsmand, men i legemlig henseende skulde han været en stor rug at se paa. En gammel drammenjer har fortalt følgende om ham: Da han engang, iført en grøn kappe, var paa reise for at se til sine eiendomme, blev han i en bakkeskraaning indhentet af en bonde med en raff og paagaande høst, som satte hovedet lige op i nakkens paa Thorne. Derover blev han grætet, vrir paa hovedet og roper til bonden: „Hold ind fillegampen din.“ Da siger bonden: Di faar nok væra saa snil og undskyld ham, for han truede det var et høilæs.

Denne Thorne havde i Sønefos ord for at være en real mand, en som aldrig var smaalig eller kneben paa skillingen og satte store foretagender i gang uden at han foreløbig havde udregnet om det lønte sig. Men i 1848 gif tømmerpriserne ned fra 5 til 6 speciedaler pr. tylv til 2 speciedaler, og da

Thorne ogiaa var eier af og drev et blaafarveverk paa Snarum, som maatte nedlægges fordi billigere blaafarve var opfundet, gif han fallit. Det siges at han skulde tabt 60,000 speciedaler paa dette blaafarveverk.

Krisen som gif over Norge i 1848 bragte mange fallitter og dermed megen arbejdsløshed. Som sagt, tømmerpriserne faldt saa lavt, at det blev ikke til driftsomkostningerne paa mange steder og selv for dem, som havde fort drift paa tømmeret, saa var det vanskeligt at saa solgt. Det var kun en kjøbmand i Drammen som kjøbte trælast det aar til den pris, 2 speciedaler pr. tølv, og han lod det jøffe ned i Drammenselven, ved at lave store tømmerflaader, lægge stok paa stok, saa storparten kom under vandet. Da saa tømmerpriserne gif op igjen, i begyndelsen af 1850-aarene, skulde han ha tjent 60,000 speciedaler paa denne handel, fortalte man.

Før den nye vei fra Drammen og Kristiania blev bygget om Sunndal og til Sundvolden, hadde man i Hønefos en fast stab af fragtemænd, som man kaldte Røiterne. De drev stadig paa at ro føringer fra Svangsstranden og til Hønefos. De repræsenterede ligesom udenverdenen for Hønefosfingerne og var derfor ligesaa velsete og velkomne som en Ostindiafarer i seilskibenes tid. Den eneste klage som er ført over dem er, at de 1830 førte med sig de brune rotter som passagerer. Disse hadde før ikke vist sig paa Ringerike, fordi de ikke hadde vaaget sig ned Kroffleven; men nu kom de som bifinger over sjøen, svømte over elve og smaavand, udryddede de gamle, førte rotter og begyndte at underlægge sig hele Ringerike.

I 1845 fik Hønefos sit eget presseorgan som fik navnet „Ringerikes Ugeblad“ og udkom hver fredag og kostede 72 skilling halvaaret. Redaktøren og udgiveren var Johan Jørgen Kron, der kom fra Kristiania, hvor han hadde redigeret Aftenbladet og en tid den norske Husven. Men noget smør paa

selv var vistnok ikke „Ugebladet“ i førstningen. Udgiveren maatte derfor ofte henvende sig til sine vellyndere. Hans presse var ofte i ustand og trængte stadig reparation. En i Hønefos født mand har fortalt, at han som gut stadig løb reparationserinder mellem faren, som var smed, og trykkeriet.

Det som bidrog mest til at holde bladet oppe var, at redaktøren tillod folk at udtale sig og disse avisfeider kunde ofte udarte sig til det komiske, som bragte latter og blev gjenstand for megen privat samtale. Som eksempel paa en saadan avisfeide kan nævnes „Rivekrigen“ i 1849. En indsender fortæller om en bestillingsmand, at han var noget snau i sin betaling for endel river en husmand hadde leveret ham. Husmanden mente, at indkassatoren skulde betale de skyldige reimaalsudgifter til fognepresjen for riverne, mens indkassatoren paastod han bare hadde lovt at pante husmanden gratis. Saa kommer en indsender og fortæller om folks ondartethed overfor indkassatoren, at en mand brugte at bede sin morgenbøn saaledes: „Gud bevare mig for alt ondt, ogiaa vedkommende indkassator.“ Saa kommer udsjrlige dokumenter fra indkassatoren og tilsidt da en indsender, som foreslaar, at mens de 24 river funklende skulde straaale paa minders himmel, saa bør vedkommende indkassator paa grund af sine fortjenester mod samfundet, ophøies i adelstanden under navn af „Von Rivenfeldt.“

Efter besættelsen af et lensmandsombud i Lunder sogn, kom en indsender med en komisk artikel i „Ringerikes Ugeblad“ om, at det var ret, at man tog hjemmesødte og ikke udenlandske fremmendfauter til lensmænd, samt at den mand som kom trækendes med denne hjemmesødte til lensmand, burde saa en liden bjelde og hænge paa sig og kaldes Bjeldestuten. Denne indsendelse blev gjenstand for mangan samtale

i bygden, da vedkommende, som blev lænsmand, og ligejaa Bjeldestuten var kjendte folk.

§ 1859 overgiver Johan Kron bladet til sin søn Johan Fredrik Kron, og bladet blev da lidt større, og fortsattes i samme aand.

§ 1889 blev et nyt blad i Hønefos sat igang, som fik navnet „Hønefos Tidende“. Det blev da krig mellem disse rivaler. Til en artikel i Hønefos svarer Ugebladet, at den smager som ferstuppe naar man har brugt den flere gange om i ugen. Billigere mad kan man ikke faa; men gigtjøreelse og hofmansdraaber maa man naturligvis holde sig selv. Sa barnet er sødt, men sødt som frøbling. Maatte puslingen ialfald leve saa længe, at de kloge herrer vil faa greie paa hvad det koster at udgive en avis. Dertil kommer svar fra Tidende: For os kan redaktøren gjerne holde paa at blamere; en sliq fyr stikker os ikke ud. Væg bare mærke til hans væmmelige fysiognomi.

Saa kommer Ugebladet igjen og siger: Vi maa si til redaktøren for Hønefos Tidende, som en gammel ringevifing sa til en mand, som ikke var bekjendt for at være av de mest jandhedskjærlige: Om du sad paa en skaarflis midt udbaa Thriijorden, og du sa du vilde til lands, saa neimen om je var god for at tru dig.

Som spaaet, maatte puslingen „Hønefos Tidende“ slutte sin tilværelse av mangel paa næring, og i 1897 blev igjen et nyt blad, kaldet „Norderhov“ stiftet, med en som hed S. Lambs Lyche som hovedredaktør. Denne Lyche hadde faaet sin aandelige udrustning i udlandene, hadde opholdt sig en tid i Franfrige, kom saa til Amerika, hvor han studerte theologi, og blev unitarprest. Men hans store lærdom fandt ikke rum i Amerika, saa han reiste tilbage til Norge og stiftede det bekjendte „Kringjaa“. Dette skulde være et tidskrift, og et mæn-

ster for alle store aviser, en samling av alle moderne tanker, baade paa aandens og haandens omraade. Naar en saadan lærd mand sendte sine aandelige strømme til den vesle avisbækken „Norderhov“ stod det snart klart for enhver, at den kom til at iprænges og flyde over. Dette skedde ogsaa ganske snart, da hans høitflyvende emner paa flere spalter, var sliqe, at meget saa læste dem. Redaktionen gif da over til Julius Fram, som trods sin dygtighed ikke formaadde at holde det oppe. § 1901 blev bladet „Norderhov“ folgt til August Steinhamar, som forandrede det til „Opplandsposten“. § 1905 blev Opplandsposten kjøbt av N. Ewenstad, som siden har redigeret og udgivet den, men under vanskelige forhold. Et par aviser til, nemlig Budstikken og Heimskringla, har ogsaa forsøgt sig i Hønefos, men har maattet slutte. § 1908 stiftedes Hønefos og Opplands Socialdemokrat av et Aktieselskab, som vel lever endnu.

Endnu maa jeg omtale en person i Hønefos som var bekjendt og skattet som foredragsholder, nemlig Amtsskolebestyrer E. M. Færden, sødt paa gaarden Klækken i Haug i 1849. Han hadde taget theologisk eksamen, men kom ikke til at søge noget prestekald.

Ved et stort folkemøde i Schjongslunden i Hønefos i 1880-aarene var det mange talere, og deriblandt statsmand N. Hertzberg. Til denne fest kom ogsaa Færden. Den gamle lærerhøvding Hertzberg holdt da tale for lærerne, og nævnte da Færden. Han fremhævede hvilken ivrig lærer Færden var, og fortalte, at han i sin tid hadde tilbudt ham prestekald saa fæde, at der randt baade smør og rømme nedover bakkerne i dem; men Færden vilde holde paa som lærer. Hertil svarede Færden, at han hadde selv undersøgt kaldenes „fedtgehalt“, og fandt at statsraadens Kanaan var bare „steinrøis, steinrøis svelthel“ i det ydre, og kom man ind til folk, da sad

veslegripen til høibords, og av husdyr forreften var der flest av de finere graae og brune. Men da reiste Herzberg sig i hele sin bekjendte humoristiske vælde og sa: „Da jeg hadde den ære at sidde i hans majestæts raad, da var der et væsen som voldte mig mere ærgrelse og bekymring end noget andet, og det var fautevæsenet.“ Og den første av alle Norges fanter, det var Engelbret Færden. For ham var man ingensteds tryg. Han kom som folk nu har set ikke til saadan tid og sted, at man kunde faa lært ham noget, medens han selv gjorde sig den fornøielse at ta gamle statsraader i skole, og imellem for frem til den fredelige befolknings skræk. Og saa fortalte han under tilhørernes jubel hvorledes Færden engang var styrtet ud av sin jeng i Vestfossen og nedover Efer i et let kostume, som blev lettere efterhvert, indtil han kom til Haugfund i saadant udstyr, at gamle koner slog kors for sig, og unge frøkener daanede. Nu hadde han faat erfaring for, at det eneste raad med fanterne var, at faa dem fast et sted, og derfor henstillede han til Ringerikes herredstyre, at de fik se til at faa denne uforbederlige fant gift.

Å 1851 fik Hønefos kjøbstadsrettighed og hadde da byen 800 inbyggere.

Naar vi ældre vil i tanterne gaa tilbage til byen Hønefos i begyndelsen av 1860-aarene og sammenligne med nu, saa ser vi den store udvikling som er sket til lettelse baade for hester og folk. Veien til Kristiania førte dengang op den bratte Krokklebbeien og gjennom Værum, bakke op og bakke ned. Til Sofnedalen førte veien op den bratte Riperbakken, og siden de mange og lange bakker op gjennom dalene til kirkebygden. Til Adalen op de steile Arnebakkerne til Heen.

Broen som forbandt de to bydele gif fra garver Mørk nordenfør Hønefos Apotek i ret linje til brugsgagen, derpaa i ret vinkel over Høibroefaldet eller Sigtefos, hvor fossespru-

ten bestandig stod høit over broen. Derfra førte broen i en bue nedad forbi Arnefossmøllen til Oppenmøllen ved den nuværende steibro, derfra i ret vinkel paa en lav bro over elven til Bottemakerbakken og op paa nordre torv.

Byens gader var vist ikke av de mest sanitære i den tid; thi det fortæller, at skolemeesteren i Mossfestuen, som ogsaa var hørtiebinder og drev dette haandverk samtidig med undervisningen, kun pleiede at gaa udenfor skolestuen og forsynne sig med luft av grijfene i gaden, saa disse tilfidsit skydde at gaa der forbi.

Den store flom i 1860.

Vinteren 1859 og 60 kom en usædvanlig stor sne og da denne begyndte at smelte om vaaren kom det stærkt regn, saa elve og bække begyndte at gaa over sine bredder. Regnen vedblev, saa i slutningen av mai var vandflommen saa høi at den naadde vandmerket fra 1804. De fleste familier paa Zen var da nødt til at forlade sine huse, og broerne i Hønefos truedes alvorlig, idet vandet paa flere steder begyndte at gaa over dem.

Ringerikes Ilgeblad som meddelte om flommen siger: Den 28de mai drev en baad nedenfor fossen med 4 piger og 2 halvvoksne gutter mod et træ i elven saa baaden kantrede. En fik anledning til at komme op i træet, de 5 andre faldt i vandet, men blev reddet paa en nær, en 16-aarig pige, der druknede.

Regnen vedblev at øse ned, saa vandet steg høiere og høiere, og mandag den 4de juni gif først den halve del av Overmandsjundbroen, og senere om eftermiddagen den gjenstaaende part. Samme dag gif ogsaa et stykke av Hønefosbroerne over storfluket. Vassagen var allerede avbrudt, og baadsfart over elven sat igang fra Glatveds hotel til bryggeriet. Den 6te

juni sprang Mølvaldshængslet saa tømmeret, der styrkede ud, rev op en aabning paa 200 fod av hovedbroen.

Sneen var endda saa høi den 6te juni oppe i sfogene ved fjeldet, at den naadde en voffen mand over livet.

Den 9de juni blev en del til av broen revet bort, saa den saa meget ynkkelig ud, og der kunde ikke være længere tale om at vedligeholde den.

Da, som man mente at vaar- og sommerflommen var kommet paa engang, saa haabede man at vandet vilde falde i slutningen av juni; men deri blev man stuffet. Efter et stærkt og vedholdende regn steg Vægnælven sig, at den i sidste halvdel av juni var 15 tommer høiere end under den første flom. De ulykkelige følger derav udeblev heller ikke. Resten av broerne reves med av strømmen, samt renderne til flere møllehus og fagbrug. Sundene blev ogsaa meget vanskelige at fare over, saa hundmændene hadde et meget haardt og anstrængende arbejde.

Den 27de juni blev broen ved damstuen ødelagt saa passagen til Øen ophørte for en tid. Flere bygninger ved nordre Sjønesos blev stygt ramponerede ved elvens udfjøring. En baad med fire mænd i blev fylt av strømbølgerne saa den sank. De tre blev reddet, men den fjerde druknede.

Da broerne var ødelagt blev postbefordringen vanskeliggjort, saa Bergensposten maatte gaa over Sadeland og Valdres istedenfor Sjønesos-Hallingdal.

Det fortælles at flommen ved Lillestrømmen gif over Hovedbanens broer, som ellers saa 22 fod over elven, og som paa flere steder naadde merkerne for flommen i 1789. I Madalen rev vandet med sig kverhus, laaver og andre huse, som saa nær strandbredden. I Drammen gif vandet over disken hos enkelte handelsmænd paa Landsaldøen, og folk kunde fiske karuser i sin egen kjelder. I Sverige paa enkelte steder send-

tes landposten med dampskibe, der uden hindring gif over landeveiene.

Naar man reiser paa landeveien fra Gulsvig i Flaa og opover mod Næs, saa ser man mærket hvor høit vandet stod i 1860 hugget ind i den lodrette fjeldvæg, i nærheden av Strindeberg kaldet. Hvor høit det er, tør jeg ikke med bestemtighed sige, men antager det maa være en 30 fod over storveien, saa hele de flade strækninger opover til Navestrudgaardene stod da under vand. I begyndelsen av 1870-aarene opholdt jeg mig i to aar i øvre Flaa, og folk fortæller mig, at mens flommen var paa det høieste, saa man hver dag større og mindre huse komme seilende med strømmen, ja fjøs, hvor koen var bundet til væggen, som drivende efter elven. Paa gaarden Quieengen hvor husene staar paa en høi banke op fra elven, stod vandet 6 fod høit inde i stuen.

Jeg kan ikke erindre saadan regnsommer som sommeren 1860 var, og særlig husker jeg pinsefasten og pinsedagen, at det regnede uafbrudt som om himmelen skulde være aaben som man sier.

Jeg har hørt sagt at pinsedags regn er sjelden god, og jeg hørte ogsaa sige av enkelte veirprofeter, „at før me vil ha pinseregnet før vil me inkje ha regnet.“ Nu er jo disse veirspaadomme upaalidelige og svært lidt at rette sig efter; men det aar blev de jo sande, thi foruden den store skade som flommen foraarsagede paa broer, veie og lavland, som stod under vand det meste av sommeren, saa blev det en meget daarlig avling, selv paa høiere liggende gaarde. Det blev en rig høiflaat, da det vokste græs bortover alle stenrabber, men man fik ikke tørket det. Det var kun en uge hele sommeren som var tørkeveir, ellers regnede det mere og mindre næsten hver dag. Paa de gaarde over Ringerike hvor man før pleiede at selge korn

maatte man da kjøbe, og prisen paa en tønne byg var mellem 7 og 8 speciealer.

Saadanne dyrtidsperioder var ikke saa sjeldne over bygderne i Norge i det 19de aarhundrede og særlig i første halvdel, medens daglønnen var den samme. Saaledes fortælles det at i 1847 var bygstønden op i 8 speciealer og at det var meget trangt for arbeidsfolk i den tid.

Det var i den tid, sier forfatteren av *Sønnesbogen*, at provst Boye i Nebnager paa Gadeland hadde meget korn og blev en populær mand baade i Sønnes og Haug, fordi han solgte 10-skjæppertønden — og det bare til smaafolk — for 4 speciealer. Da det blev spurgt at provsten solgte saa billigt og gav 10 skjæpper i tønden istedenfor 8, reiste en kjøbmand i Sønnes op til ham for at kjøbe et større parti korn-tønder i den hensigt at sælge det igjen med stor fortjeneste; men provsten svarte: nei, jeg sælger kun til dem som kommer med en pose.

(Fortsættes.)

Bygdelagenes fællesarkiv.

De fleste bygdelag har i sine forfatninger opført, som et av sine viktigste formaal, at samle historiske dokumenter og gjenstande, at faa optegnet og samlet kundskap av historisk og biografisk art, samt at søke at faa altsammen betrygget mot tap og forglemmelse. De har i regelen en funktionær, almindelig kaldt sagaskriver, hvis hverv det er at lede og foretaa lagets historiske samlingsarbeide. Skjønt lagene driver dette arbeide hver for sig og somme utfolder betydelig virksomhet i denne retning, især gjennom aarbøker og andre særskrifter, saa er det dog en fælles virksomhet og i sit væsen et nationalarbeide.

Dette er klarlig en virksomhet som lagene ikke blot kan

drive i fællesskap, men som er fortrinlig skikket til at bli fremmet ved samarbeide og gjensidig hjelpsomhet, noget som de mere virksomme og interesserte blandt bygdelagsfolket har fortaat helt siden bevegelsens begyndelse. Allerede ved det første fællesmøte av bygdelagenes repræsentanter, i 1909, kom dette emne paa tale. En komite blev nedsat for at utarbeide et fælles skema av spørsmaal til besvarelse under optegning av biografiske opplysninger, og det av komiteen utarbeidede skema blev av møtet i 1910 enstemmig anbefalet til lagenes bruk. Det blev ogsaa av de fleste av disse antet og har siden været i bruk av dem under den samling av biografiske data som de driver.

Fællesmøtet i 1910 bestod av delegater av lagene, og gav endel tid til samtale om det historiske samlingsarbeide, især om emnet „Arkivsaken“. Paa oppfordring av møtet gav Prof. E. Ar. Johnsen en fremstilling av sine tanker om et fælles arkiv for lagene. Han „gjorde gjældende at alle samlede opplysninger om vort folk i dette land bør bli samlet paa et sikkert og tilgængeligt sted, og mente at Minnesotas statsuniversitet var det rette sted.“ Møtet fattede beslutning, at saken burde lægges frem for de forskjellige lag for at faa tanken realiseret. Prof. Johnsen utviklet lidt senere sine tanker i en artikkel, „Arkiv for bygdelagene“, i *Samband* for december 1910. Og i samme skrift for mars 1911 slutter Professor Gisle Bothne sig, i et stykke om „Bygdelagenes arkiv“, ettertrykkelig til Prof. Johnsens uttalelser. Han opplyser ogsaa at „myndighetene ved universitetet stiller sig meget forekommende i denne sak“; og han lover saken sin støtte paa samme tid som han paapeker værdien av slike samlinger for dem som vil studere dem i et eller andet hjemland.

Interesse for fællesarkivsaken vandt stadig fremgang blandt lagene og deres repræsentanter, og fællesmøtet høsten

1911 utnævnte en komite til at „undersøge hvor et sikkert opbevaringssted for et saadant arkiv kunde skaffes, samt undersøge andre ting i forbindelse med oprettelsen af arkivet.“ Den valgte arkivkomite bestod af A. A. Veblen, Pastor R. S. Meland og Mr. C. G. Gladwed.

I en bladartikel, „Bygdelagenes forhandlingsmøder“, som paa opfordring af 1911 møtet var skrevet af Pastor Thorkveen og medunderskrevet af Martin Ulvestad, i februar 1912, nævnes, at bygdelagenes repræsentanter fandt det ønskelig, som en fremtidsmulighed at et fælles arkiv blev oprettet som brandfrit opbevaringssted.

Den nævnte komite, valgt af 1911 møtet, rapporterte om sine undersøkelser til fællesmøtet i oktober 1912 og i deres indstilling forekommer blandt andet:

1. anbefaling, at bygdelagene bør i fællesskab søge at arbejde henimod det maal, at faa en egen bygning eller ialfald brandfrit værelse saa centralt beliggende og let tilgængeligt for det norske folk i Amerika, som muligt.

2. anbefalet, at lagene vedblir at eie dokumenterne, men at de gøres tilgængelige for granskere.

3. omtaler udgifter til tilbud fra Minn. universitetet om et oplagssted, samt anbefaler at en ny komite faar i opdrag at fremlægge en plan til lagenes drøftelse, (paa sine stævner.)

Rapporten blev af møtet godkendt og som ny arkivkomite blev valgt Prof. D. G. Ristad, Pastor R. S. Meland og Prof. Bee. Denne komite gif straks tilbergs for at udføre sit hverv, og allerede i april offentliggjorde de sin rapport i alle de mere udbredte norske blade (i Samband i maiheftet), saa den forelaa for behandling paa bygdelagenes stævner den paafølgende sommer. Pastor Meland, komiteens sekretær, offentliggjorte samtidig med rapporten, en artikel om „Norskdom-

men i Amerika“, hvori han omtaler tanken om „at gjøre Minnesota statsuniversitetet til centrum for studiet og granskning av skandinaviske historie, institutioner, literatur, samt samlings- og opbevaringssted for alle slags dokumenter, blade, bøger, kunstgjenstande, oldsaker og lignende, i forlthet alt, som kan tjene til at kaste lys over og klargjøre det skandinaviske folks kultur og dannelse.“ Og han henleder opmerksomheten paa arkivkomiteens offentliggjorte indstilling til lagene.

Den omhyggelig utarbejdede rapport anbefalte opførelsen av en norsk bygning (eller en norsk del av en skandinaviske bygning eller kompleks av bygninger) paa Minnesotas universitets grund, til at tjene blandt andet som den længe paa-tænkte arkivbygning. Rapporten blev med største omhu offentliggjort i aviserne og var tilgængelig for baade bygdelagsfolkene og alle andre norske, allerede, som sagt, i april og mai 1913. Og den synes at ha vundet almindelig tilslutning. Der fremkom ikke, saavidt vites, nogen indvending mot den.

Bygdelagenes repræsentanter traadte sammen i møte i Minneapolis 8de oktober 1913, og det var vistnok det største fællesbygdelagsmøte nogeninde avholdt. Den allerede i mai offentliggjorte rapport forelaa til behandling, og der blev foreslaaet: „Arkivkomiteens rapport blir godkendt, og nettoindtægterne av 17de mai festen i 1914 blir anvendt til opførelse av en arkivbygning.“ Efter indgaaende forhandling blev forslaget antat (mot en stemme). Referatet fra dette møte blev straks trykt i saagodtsom alle norske blade, og indbefattet hele den tilstemte komiteindstilling om arkivbygning.

Foregaaende oversigt viser at fællesarkivideen hadde faat stadig utvikling ifra den blev utkastet paa møtet i 1910. Alle beretninger om møterne samt flere bladartikler hvori emnet blev behandlet var flittig udbredt i bladene. Og alt ifra det

første holdt man sig til den plan at lagenes jangling burde finde sit hjem i twillingbyen og i forbindelse med statsuniversitetet. Planen som 1913 møtet tilstømte var utarbejdet i et forsøg paa at slutte sig til et forslag som skrev sig fra universitetets rektor, om at faa opført paa passende grund tilveiebragt av Board of Regents, en bygning eller gruppe av bygninger, som skulde styres og vedligeholdes av universitetet og bruges jærlig til at fremme studiet av skandinaviske sprog, historie, literatur og kunst, samt granskning av det skandinaviske element i den amerikanske nation. Det var den norske del derav, eller „det norske hus“, bygdelagene vilde være med at faa realiseret og faa et hjem for fællesarkivet.

Men det fællesforetagende som den tid især la beslag paa bygdelagenes interesse var den anstundende 17de maifest i Twillingbyen. At faa istand en slikt stor folkefest vidste man vilde kræve et betydeligt pengentlæg. Til at betale utgifterne hadde komiteen besluttet at ta en liten entre til festegrunden, men utgifterne maatte jo paa en eller anden maatte betrygges ved at tilveiebringe rede penge til bruk under forberedelsesstrævet. Da det nu forholdt sig saa, at lagene i længere tid hadde overveiet arkivsaken og hadde bestemt sig for at virke for opførelsen av en bygning her, hvor festen skulde avholdes, saa søkte komiteen at utvirke financierel bistand med ialfald delvis henblik paa lokal interesse for arkivforetagendet, hvilket man mente vilde appellere baade til norserne og bysborgere i almindelighet i St. Paul og Minneapolis. Det blev fremholdt at, paa samme tid som byerne vilde høste fordel av besøket av en skare tilreisende, saa kunde man vente at en heldig fest vilde bidra, med et muligt overskud, til at en arkivbygning saameget snarere blev virkeliggjort. Maudt lokalt interesserte vandt ganske vijt dette hensyn betydelig hjælp for festens finansielle betryggelse.

Komiteen fik kontanter til sin disposition, delvis i form av et garantifond tilveiebragt av de to byers handelsforeninger og seksten av bygdelagene, og delvis i form av bidrag av større og mindre summer fra byernes forretningsfolk. Garantifondet skulde tilbakebetales fuldtut dersom indtægterne blev nok dertil. Blev de for imaa saa skulde indskyderne saa tilbakebetalt „pro rata.“ Paa denne maate var festen finansielt betrygget, og komiteen gav sig ikast med sit hverv at faa festen istand.

Men saa reiste der sig opposition mot at sætte huset i twillingbyen og det vakte særlig harme at det mulig kunde bli sat paa universitetets grund. Det første utslag av misnøie fremkom godt tre maaneder efter beretningen om 1913 møtet hadde staaet i de norske blade, idet „Skandinaven“ for 21de januar 1914 indeholdt en længere artikel, hvori der spørges: „Hvorfor skulde de norske bygdelag gaa igang med at opføre en skandinavisk bygning ved et amerikansk statsuniversitet?“ Og artikelen svarer selv: „Nei, mine herrer, did gaar vi ikke.“ Saa følger denne anke: „Did (til Minn. universitet) skal altjaa det norsk-amerikanske kirkefolk bringe sine minder fra pionertiden.“ Og forfatteren fremsætter det forslag at bygdelagene bygger en arkiv- og museumsbygning ved Luther College i Decorah. I „Lutheraneren“ for samme dato er en artikel, „Hvor skal skabet staa?“ hvis forfatter ogsaa vil at „skabet skal staa“ ved Luther College, og hans harme over bygdelagenes hensynsløse fremfærd er opsamlet i slikt et utbrud som dette: „Na tvi! aa tvi! nu maa jeg spytte!... Har du hørt om maken til usjeldom, eller set noget værre forræderi? Og saa kan norske Lutheranere være med paa slikt noget!“

En av bygdelagenes repræsentanter svarte nok paa disse skrivelser, men der kom flere indlæg fra folk som misbilliget

bygdelagenes plan, deriblandt en længere artikkel i „Skandinaven“ for 4de mars 1914, som lik de fleste satte sig bestemt imot at ha noget med universitetet at gjøre. Omtrent alle vilde ha arkivet ved en av kirkens skoler. Statsuniversitetet kunde der ikke bli tale om, og heller ikke fandt twillingbyen nogen bestemt talsmand for at bli stedet for arkivet.

Det var vist i første part av april 1914 at der kom til komiteen

„En appel fra bestyrere og lærere ved den Forenede Kirkes skoler.“

„Til bygdelagenes 17de mai komite:

„Undertegnede bestyrere og lærere ved den Forenede Kirkes skoler foreslaar, at den norske bygning, der blandt andet skal tjene som bibliotek for bygdelagene, opføres ved Luther College, Decorah, Iowa.“ Appellen var begrundet i 6 paragrafer, og underskrevet av fakulteterne for de syv F. K. skoler, St. Olaf, Columbia, Madison, Concordia, Spokane, Waldorf og Pleasant View.

Det her anførte er nok til at vise at bygdelagenes paa-tænkte bygningsplan hadde vakt misnøie og motstand, men i de saa ufer som var igjen til tiden for festens avholdelse kunde der ikke bli tale om at saa noget nyt forslag drøftet og antat. De uttalelser som komiteens medlemmer fik utæffet av Minneapolis og St. Paul nordmænd i disse sidste trable ufer før festen, gik ut paa at man ikke her var inde for at holde paa planen om arkivets opjørelse paa dette sted saalænge der var uenighet om saken, og at bysborgerne ikke burde spesielt opfordres til at interessere sig for et byggefond for nærværende.

Efterat den store folkfest var avholdt og alle regninger og fordringer var betalte, blev komiteens fuldstændige op-

gjør først gjennomgaat av handelsforeningernes revisorer og derpaa tilstillet hvert av de forskjellige bygdelag, og det blev i utdrag git i „Samband“ (dec. 1914), og er desuten andetsteds blit trykt i sin helhet.

Efter alle utgifter var utredet hadde komiteen igjen garantifondet, \$6,123 (derav \$2,700 ved handelsforeningerne og \$3,423 fra bygdelagene; tilfammen \$6,123), og en balance av \$542 av gaver, som var sammenskudt av forretningsfolk især i St. Paul. Desuten hadde en komite av norske bysborgere i Minneapolis indsamlet i bidrag blandt byens forretningshuse en sum av omtrent \$2,300, som de holdt i beredskap til at komme komiteen til undsætning med om det skulde vise sig nødvendig. Ifølge løfte blev nu garantifondet tilbakebetalt fuldtut. Borgerkomiteen i Minneapolis besluttet at refundere til bidragshyterne den sum de hadde indsamlet; og festkomiteen betalte da ilikemaate sin balance av gaver tilbake til giverne.*)

At saa denne fest istand hadde vist sig et kostbart foretagende og der blev intet overskud i form av „nettoindtægter“. Det som der kunde ha blit tale om at gjøre til en fjerne for byggefondet vilde ha blit det man kunde ha faat beholdt paa grundlag av twillingbyens interesse og hjælpsomhet i betragtning av den av lagene opstillede plan. Det kan muligens være tillatt at gjætte hvad resultatet hadde blit om der ikke hadde reist sig protest mot den plan, nemlig at være med i

*) Det traf sig saa, at der i oppjøret av endel regninger som tilsidt kom ind, blev igjen i kassjererens hænder den lille sum av 70 cents. Dette beløp blev av nogen spøkefugle paraderet i bladene som „overskud“ og „byggefond“, og har vistnok avstedkommet mange gange sytti cents værdi i moro og munterhet.

opførelsen av en bygning her og med beregning paa at den skulde bli vedlikeholdt og varetatt av staten. Handelsforeningene hadde bidratt \$2,700 til garantifondet, og det er ganske visst at de vilde ha latt det staa som en del av det paatænkte byggefond. De \$2,300 i gaver fra byens forretningsfolk (som blev gitt tilbake) kunde sikkert ha gaat i byggefondet, likeledes komiteens balance av \$542, som gitt tilbake til giverne. Her er allsaa en halvjette tusen dollars, som komiteen kunde ha faatt satte ind i byggefondet for arkivbygning i tvillingbyen. Det var under samme forutsætning at komiteen fik i garantifondet \$3,423 ifra 16 av bygdelagene. Om endel av dette beløp hadde blitt fordret tilbake, saa maa det erindres at der var et snev av lag som intet hadde lagt i garantifondet, fordi de ikke netop den tid hadde midlerne i sine kasser; og det er ikke for meget at tænke sig at der fra lagene, med hvad kunde ha faaldt til fra de andre nævnte kilder, vilde ha kommet istand en sum av \$10,000 eller mere til en begyndelse av et byggefond. Men det vilde kun ha været mulig paa grundlag av lagenes plan, som man har set strandet paa den eftertrykkelige protest fra folk, som i „ellefte time“ fandt det hele galt og usjelt og forræderisk. Der var ialfald ingen anden utvei for komiteen end at levere pengene tilbake og la det hele bli beroende dermed.

Forhaabentlig er dog ikke arkivsagen dermed bilagt. Bygdelagene har hele tiden interessert sig varmt for den. Op-gaven maa angripes med fornyet kraft. Nu det passerte kan man vel dra litt lærdom, og naar lagene forener sig om det, saa vil de nok finde utvei at saa det gjort tilfredsstillende og til gagn for det hele folk. Lagene er den indretning som bedst er istykket til at gi uttrykk for folkets upartiske vilje i en sak som denne, som bør behandles uten at blandes sammen med nogen særinteresser hvor bra og mægtige disse end maatte være. Det vil vist være bra om bygdelagsfolk tænker paa

denne ting og kommer mandsterke til fremtidige fællesforamlinger hvor arkivsagen visselig kommer til at bli behandlet.

M. M. Wehlen.

De første aar ved St. Olaf College.

Mrs. Anna E. Mohn.

XI.

St. Olaf College Band blev organiseret i 1891 af student Engebret Lee. Der var saa medlemmer i begyndelsen og instrumenterne de øvet sig paa var nogle som Band'en i byen ikke hadde mere brug for. John E. Gaugen, nu bestyrer af St. Paul Hospital i St. Paul var den første som eiet eget instrument. Men hvad St. Olaf Band manglet i instrumenter og antal i begyndelsen blev af hver især ved interesse og flid, overvundet, noget som har karakteriseret denne organisation ifra dens ringe begyndelse til den dag idag. Prof. John Dahle var leder det andet aar, og de kom da saa vidt at de gav koncerter paa college grunden og assisterede ved Commencement programmet. De følgende fire aar var en af Band'ens medlemmer leder. Først Adolph Larson, efter ham Oleber Mofstad, Andrew Ravik, Reuben Johnson og Andrew Onstad. De fik snart nye instrumenter og kom, efter en tid, saa vidt at de gav Commencement koncert i byens park, og gjorde en tur til Kenyon, hvor de gav en vellykket koncert. Noget udenbys ry vandt de ikke før den spansk-amerikanske krig, da de viste sin patriotisme ved at spille ved forskjellige anledninger til opmuntring for de bortdragende rekruter, af hvilke tre var St. Olaf gutter. Deres navne var J. Beum, P. Ravik og L. Thronvold. I 1899 gav Band'en en koncert i kongregationalkirken under „The auspices of the N. W. C. A. Lecture Course.“ I 1897 fik de hvite uniformer. Efter

den tid gif de under navnet „The Boys in White“. En hel historie kunde skrives om St. Olaf Band, men dette var begyndelsen.

Allerede i februar 1888 holdt Anti-Misfourierne et møde i Minneapolis for at underhandle om forening med andre norsk-lutheriske samfund. Afdøde Rev. P. A. Rasmussen var vel den som mere end nogen anden i den tid arbejdede for forening med Konferentsen, Augustana og Hauges Synode. En komite af medlemmer af disse tre nævnte samfund holdt senere et møde i Eau Claire, Wis., atter et større møde i Scandinavia i november samme aar. Disse møder dannede grund for forening i 1890 og for dannelsen af den Forenede Kirke, som nu i flere aar har været eier af St. Olaf College. Men det tog lang tid og megen kamp og strid før „skolesagen“ blev afgjort i det nye samfund.

Ved mødet i 1890 blev det besluttet at gjøre Augsburgskolen i Minneapolis, af Konferentsen, til presteseminar, og at Canton (Augustana) skulde fortsætte som akademi, og enstemmig at antage St. Olaf som samfundets college. Da Mohn kom hjem ifra dette møde med denne nyhed var festlighederne for den første college klasse ved St. Olaf allerede i gang. Det blev saaledes en dobbelt glædesdag. Men glæden blev nok kortvarig, forsaavidt som den Forenede Kirkes bestemmelse ved dette møde angik. Men St. Olaf havde alligevel tre college graduerter, Carl J. Rolleson, Andrew Sandbo og Anton Engebretson.

Der viste sig allerede ved næste aarsmøde, af Augsburgpartiet, opposition mod beslutning med hensyn til St. Olaf som samfundets college, og ved mødet i 1893 — for fredsskyld — blev det overladt til menighederne at afgjøre „skolesagen“. St. Olaf College-afdeling kunde nu ikke længere vente nogen understøttelse direkte af den Forenede Kirke. Da

St. Olafs Trustees kom sammen til møde i denne tid var spørgsmaalet enten de skulde fortsætte som independent college, eller gaa tilbage til et akademi. Mohn, som havde glædet sig, ifra skolens aller første dage ved ethvert skridt fremad, kunde ikke finde sig i at se den gaa tilbage. I at overtale de af Trusteerne som var tvilraadige over „et dristigt foretagende“ stode han paa det navn skolen allerede havde vundet og de mange trofaste venner den havde. Det blev endelig besluttet at fortsætte som før og at en af lærerne skulde reise omkring i menighederne, hele skoleaaret igjennem, for at samle penge til collegets ophold. Prof. S. L. Ytterboe blev valgt og var villig til at overtage stillingen for at redde St. Olaf College. Samtidigt delte de andre lærere hans arbejde ved skolen mellem sig. Jeg tror ogsaa de gav afskald paa noget af sin løn. Mrs. Ytterboe overtog bestyrelsen af husholdningen ved skolen medens hendes mand var paa reiser. Selve skolen maatte bøde med de ældste, prægtigste træer for økonomiens skyld.

Samtidigt anstrængte man sig for at opbygge et godt college ved at vælge dygtige lærere. Skolen voksede og trivedes over forventning og blev mere og mere populær.

Selv formand Hoyme, som da arbejdede ivrigt for at „have skolerne paa et brett“, som han udtrykte sig, indrømmede at naar han paa reiser igjennem Northfield saa Manitou Heights og St. Olaf College følte han en dragende interesse for skolen som han nok i den tid ikke søgte at opmuntre. At Mohn aldrig opgav haabet bevidner følgende udtalelse af ham til skolens understøttere og venner: „Paa St. Olaf Colleges vegne takker jeg eder for eders arbejde og opofrelse for skolen. Det er mit haab at den vil vokse og bli en kraft i den lutheriske kirke, og at I aldrig vil angre paa at I hjalp den i trængselens tid.“

En opmuntring var det ogsaa at Even Brekken i Goodhue

County gav colleget et fond paa \$4,000 til hjælp for trængende studenter ved colleget, som senere vilde studere teologi. Dette var det første fond som blev givet til St. Olaf College, heldigvis ogsaa bare en begyndelse.

I juni 1891 holdt pastor Muus baccalaureat talen til graduenterne ved St. Olaf College. Han fremholdt Moses som en „College Graduate“ af sin tid, som brugte førti aar til forberedelse, og var førti aar leder af sit folk i ørkenen. Vi ser af hans eksempel hvorledes Herren gjør brug af den lærdom en mand har erhvervet sig naar den er efter hans behag.

Ved St. Olaf College havde vi høsten 1892 en nervefeber epidemi. Der var paa en tid fem syge. En liden frame-bygning som før havde tjent til „store room“ blev omdannet til hospital. De fleste kom sig igjen, men Gaakon Hendrickson og Edward Bold døde. Den sidste bodde i Horace Visco's hus paa Forest Ave. og blev derfra bragt til sit hjem i Starbuck, Minn. Gaakon Hendrickson døde i førnævnte hospital og blev af sine forældre, efter en liden sørgedienstjeneste foran St. Olaf bygning, bragt til sit hjem i New Richland. Pastor Muus traf til at være tilstede da Hendrickson døde og blandt andre opmuntrende ord til den stille, sørgende mor sagde han: „Naar vi dør i Jesu Kristi tro, saa kommer vi ikke længer om vi lever til vi blir hundrede aar gamle.“

Efter disse dødsfald og megen sygdom ved St. Olaf, havde vi denne høst ingen illumination den 6te november, om jeg ikke husker feil. Derimod gav Miss Caroline Finseth, musikkærerinden, assisteret af violinisten prof. Saldor Hanson, en vellykket koncert til bedste for en af studenterne, som i længere tid havde ligget syg.

I februar 1891 sendte Mohu som præsident, og Otterboe som lærer, sine resignationer ind til Board of Trustees for at

give den Forenede Kirke anledning til selv at vælge lærere for skolen om de vilde overtage den. De blev, saavidt som jeg ved, ikke accepteret da skolen ikke blev antaget. Andre lærere blev kaldt for et aar ad gangen af samme grund.

Af dem som i kortere eller længere tid var lærere ved St. Olaf College i denne tid kan nævnes dr. A. E. Egge, prof. Edward Schmidt, prof. J. A. Næs, prof. Robert E. Steele, prof. J. Dahle, prof. N. Flaten, Rev. Chas. B. Lintvedt, dr. Andrew Fossum, prof. John E. Granrud, Miss Amalia Olsen, preceptres (nu Mrs. J. E. Granrud), Miss Helen Steensland, Miss Caroline Finseth. Prof. Saldor Hanson var ogsaa en tid instruktør af St. Olaf Band og Orkestret, men med bolig i Minneapolis. (Mere.)

Anne E. Diejerud, født 7de oktober 1836,
død 20de februar 1917.

Den sidste meget forsinkede post fra Norge bragte underretning om Anne Diejeruds død i Nordre Murdal, Valdres, fjdtleden 20de februar, i en alder av over otti aar. Det var et sjeldent selvopofrende, virksomt liv som her fandt sin avslutning. I besiddelse af en seig, udholdende konstitution og en vilje, der ikke kjendte grænser for, hvad hun kunde opofre af tid og kræfter til bedste for sine, var hendes liv en eneste lang arbejdsdag, der først endte med hendes pludselige bortgang.

Søndag den 20de følte hun sig lidt uvel, men ruslede delvis oppe. Mandag blev hun værre, saa de hjemmевærende paarørende søgte at saa tag i lægen, der imidlertid viste sig at være bortreist paa sygebesøg. Man fik imidlertid tag i lidt smertestillende medicin paa apoteket, og efter at hun ved nittiden om kvelden hadde faat sin søn Erik til at læse dagens bøn, tog hun nogle draaber, og syntes om en stund, at smer-

terne gav sig. Ved tolvtiden bad hun dem slukke lyset, da hun trodde hun vilde faa en blund. Det blev gjort, og man kunde en stund høre hendes rolige aandedræt. Ved totiden gif en af de oppesiddende hen til sengen, og det viste sig da, at hun var død, — som doktoren senere erklærede af hjertelammelse. Saaledes endte et sjelden uselvisk, virksomt liv ligesaa stille og vakkert, som det var levet.

Anne Diejerud var en datter af Erik Frydenlund, „gamle gjestgiveren,“ som han kaldtes, og blev gift med lærer og gaardbruger Andreas Diejerud i 1860. En af hendes brødre var den bekjendte Nils Frydenlund, der i løbet af sine 88 aar samlet en for Balderbygderne betydelig formue. End mere kjendt var søsteren Kari Frydenlund, der i aarevis som enke drev stationen og vandt talløse venner ved sit solide gode stel og sit vindende væsen. „Mor Kari“ blev for mange et synonym for god kost og hjemlig hygge, og den der skriver disse linjer hadde der længe næsten som et andet hjem i venkskab med sønnen Erik. En anden bror var vagtmeester Andreas Frydenlund, der herover deltog i borgerkrigen.

Af den afdødes ni børn døde den ene, Ragna, som ganske ung. Den ældste søn, Zuuil, er bibliotekar i Washington, D. C., Nils og Otto er landhandlere i N. Murdal, Asta er gift med assuranceinspektør D. Aaberg i Kristiania, Kristine med adjunkt Masen paa Eker, Olaf overtog for nogle aar siden gaarden efter at ha sparet op nogle tusind som farmer i Soldier, Iowa, og Erik og Kari har altid boet hjemme. Hendes mand Andreas Diejerud gaar nu i sit 82de aar, men skriver endnu breve til sine fraværende børn og er daglig paa benene. Han virket et halvt snees aar med ære som lærer ved folkskolen, men fandt, at lønnen ikke straf til for den voksende familie. De to gamle gjorde alt muligt for at skaffe sine børn

en nogenlunde uddannelse for livet og hadde den glæde at se dem ha rimelig fremgang og held.

Anne Diejerud hørte til en nu snart forsvunden tid, i hvilken kvinden ansaa sig som særlig skabt til at bringe offer, uden drøm om puffing paa krav om rettigheder. Det var en tid, hvis ideer om forholdet mellem mand og kvinde det være langt fra mig at forherlige. Det var en urimelig uretfærdig tid, hvor kjærlighed og forstaaelse ikke dæmpet de jødiske patriarkalske former. Men den affødte iblandt skikkelser, hos hvem en barnlig tro paa forsynet og den gamle ærværdige bibel og andagtsbog bidrog til at uddybe og forfjønne det sande moderinstinkt, saa de blev en inspiration og en aldrig svigtende spore hos børnene til om muligt at holde sin egen skude paa ret kjøl og undgaa det, der kunde bringe en sliig mor sorg. Den skabte iblandt kvindeskikkelser, der naaet det sublime i selvfornektende stræv for sine.

En sliig kvinde var Anne E. Diejerud, og derfor var det heller ikke mundsveir, naar det i en sang til hendes ottiaarige fødselsdag blandt andet stod:

„Og alder fann mø de so trøit,
Om foten saar se drog,
At iffji mot uss naar mø kom
Tvo snille augo Iog.

Ja, sjøl naar livjens størma song
Og sørge grov og skof
Du henta stendigt styrke nok
Utor ei gamall bok.“

Øre være hendes minde!

Ole S. Gedahl.

Ole S. Gedahl av Manfred, N. Dak., døde paaftedag Sde april efter et tre ufers syfeleie av nyresygdombare bare litt over 48 aar gammel. Han var hvad vi kalder en „self made“ mand, kom hertil landet med bare almuiskele utdannelse, arbeidet sig hurtig op saa man blev opmerksom paa ham. Ved siden av farming bestyrte han „Rogers Lumber Yard“ i Manfred i flere aar. Efterpaa var han register of deeds i Wells County for seks aar, den eneste tid han var fri lokale tillidshverv, som man formelig overlæstet ham med, og en god „penman“ som han var, sik han altid det tyngste; men han var en av disse stille, eiegode, tro og uegennyttige personer, som altid gjorde det bedste han kunde for sin familie, sine naboer, i kirken, i skolen, i kommunen og i staten. Da Nord Dakotas legislatur samledes i 1913 hadde ingen av de fremmøtte aspiranter lyst paa Chief Enrolling and Engrossing bestillingen i Huset, og hvem anden kunde jeg huske paa end O. S. Gedahl. Han blev indfaldt og han fylgte den plads som saa andre.

Det er litt rart, som det gaar ogjaa. Lørdag 14de april blev to gode valdriser stædt til hvile, en i Decorah og en i Manfred. Begge hadde saa meget til sælles av saadanne egenstaper, som kun saa besidder. S. L. Selgesen, som født herover, kunde naturligvis ikke føle saadan for valdrisgaven som Gedahl; men derfor var hans sympati og hjertelag for de mindre heldig stillede ikke snevrere, det hans arbeide for North Dakota i trængselsaarene, mens han var landbruks- og arbeidskommisær, noksom viser. Det lille „Samband“ husker nok godt Gedahl en tid det ikke var saa vel stillet som nu. Alle, som kjendte Gedahl personlig, visste at de i ham hadde en ven „tru so jore.“

L. O. Koble.

En norsk bygds historie.

Av Olav Redal.

XII.

Starbuck.

Starbuck grænser mot vest til Mouse River, mot syd til Stone Creek og mot nord til Eidsvold og mot øst til Whitby. De mange indflyttere fra Pope County, Minn., har gitt townet navn efter byen Starbuck i Pope County.

Elland Albertson er født 1864 i Sigdal, av foreldrene Bjørn Asbjørnson og hustru Marie Trøstheim, begge døde. Elland utvandret for 48 aar siden med sine foreldre til Iowa, hvor moren døde. Faren døde i Nord Dakota. Albertson kom hit i 1889 og blev samme aar gift med Sigrid Moun, født i Norge (sfr. Chr. Moun). Deres barn er: Benjamin, Arthur, Karen, Thora, Clara og Elmer. Hans søskende er: Asbjørn og John Albertson, begge bosat i Iowa. Wib. og Kolbjørn Albertson, Eidsvold township. Truls Albertson, bosat i Canada. Marie, nu Mrs. Gunderson, bosat i Iowa. Hans og Bernhard bosat i Benson County, N. D., er hans halvbrødre. Erlandson er bosat i Landa, hvor han driver jernvareforretning.

M. Tønneson er født i Sogndal i Dalene 1875, av foreldrene Tønnes Tæfs og hustru Ingeborg. Faren er død og moren lever i Norge. Tønneson utvandret til Amerika i 1893 og kom hit til jettlementet samme aar. Han blev gift i 1908 med Britte Maurset fra Surendalen. En bror av hende er Ole Maurset, der tok homestead her i townet i 1898 og nu er bosat i Minnesota. Tønnesons bror er Jonas Tønneson, Dalen township. Peder Verntson og Tønnes Verntson er halvbrødre; Peder lever i Starbuck, Tønnes i Canada.

Gmar Evenson er født 1875 i Pope County, Minn., av

forældrene Johannes Solem og hustru Anna Langvandet. Forældrene utvandret i 1868 fra Trondhjem. Faren fra selve Trondhjem, moren fra Snaasen. De tok ophold i Fillmore County, Minn. Johannes døde i Landa 1904. Hans hustru døde i Pope County for over 20 aar siden. Evenson kom hit i 1896. Han blev gift i 1903 med Margaret Graham og har følgende barn: Justin, Pearl, Erling, Elvin og Ethel. En søster av Evenson er gift med Ole Ramstad, Eidsvold, og brødrene Nils og Albert Evenson lever i Dufas, Minn. Evensons forældre kom over i seilskibenes dage. Turen over havet tok 13 ufer.

Rudolph Leirvik er født paa Viks ved Namfås 1873, av forældrene Rafael Leirvik og hustru Mikoline, begge døde. Rudolph utvandret i 1893 og efter tre aars ophold i Pope County kom han hit i 1896. Han blev gift 1895 med Berit Fosland. Hendes brødre John Fosland og Peder Fosland lever i Divide County, N. Dak.. Hans brødre er: John Leirvik, Starbuck township; Mrs. Vatts, Kramer; Ole, Carl og Oskar Leirvik og Mrs. J. Fosland, Divide County, N. Dak. Deres barn er: Ruth, Mennie, Roald, Ingvald og Petra.

John Leirvik er født paa Viks ved Namfås og kom til Amerika i 1893, og efter nogen aars ophold i Pope County, Minn., kom han hit til settlementet i 1898. Hans hustru er Marie Begset. Deres barn er: Sigvald, Magna, Jenny, Harald, Trygve og Marvin.

Christian Eng er født i Nordre Fron, Gudbrandsdalen, paa gaarden Stensrud, av forældrene John Eng og hustru Gunhild Monsdatter. Forældrene utvandret til Amerika i 1892 og bosatte sig i Pope County, hvor moren døde. Faren kom hitop i 1899 og tok homestead og døde for 12 aar siden. Christian utvandret i 1885 og opholdt sig i Pope County til

høsten 1897, da han kom hit. Hans hustru er Anna Mork en søster av Mrs. Mari Mork (Saram). Deres barn er: Bety, Justin og Agnes.

Broren **Math. Eng** er født i Gudbrandsdalen 1858 og utvandret til Amerika i 1887 og efter 10 aars ophold i Pope County, kom han i 1897 hitop. Han blev gift i Norge i 1883 med Augusta Olsen Høland fra Kristians amt. Deres barn er: Balborg, nu Mrs. John L. Hagen, Mohall; Mabel, Mrs. Arnt S. Olsen, Antler; Adolf; Ole, død. En bror Hans Eng lever i Williams County, N. D.

Gunnerius Storbefre er født paa Stod ved Stenfjær 1859, av forældrene Ole Olsen og hustru Gurine Boraas, begge døde. Gunnerius utvandret til Amerika i 1888 og efter et ophold i Pope County kom han i 1897 hit. Hustruen Ingeborg er fra Stod. De blev gift i Norge i 1884. En bror av hende er Peter Johnson, Pope County, Minn. Deres barn er: Gina, Emma, Olga og Gerhard.

Theodor Nordgaard er født ved Stenfjær 1869, av forældrene John Siverson Nordgaard og hustru Trale Paulsdatter, begge døde i Norge. Theodor utvandret til Amerika i 1893 og efter fire aars ophold i Pope County kom han hittil i 1897. Han blev gift i 1907 med Mikoline Sefste. Deres barn er: Julia, John, Alma og Torvald. Hustruens søskende: Kaja Hansen, født i Kalvereid; Kristian Hansen, Glasgow, Mont.; Carl Hansen, Saff., Canada.

Ole Johnson, født i Romsdalen, kom hit til landet i 1909 og efter tre aars ophold i Benson, Minn., kom han hit til settlementet i 1912, hvor han har arbeidet siden.

Anton Amundson er født 1872 i Wisconsin, av forældrene Martin Amundson fra Stormyrbakken, Nordre Fron, Gudbrandsdalen, og hustru Rari Skaadenhaugen, Nordre Fron. Forældrene ankom til Amerika omkring 1869 og bo-

fatte sig i Wisconsin. Nu lever de paa farm i Pope County. Amundson kom hertil settlementet i 1898. Han leier sin farm til Carl Stenseng. En søster Julia, nu Mrs. Johnson, er bosat i Divide County. Broren Martin driver hardwareforretning og broren Bernhard farmer i Divide County.

Otto M. Finstad er født i Pope County, Minn., 1878, av foreldrene Ole Finstad og hustru Olava, født Ramstad. Faren lever paa stillehavskysten, moren der var en tante til Ole Ramstad, Eidsvold, døde i Minnesota for 22 aar siden. De utvandret for 50 aar siden til Fillmore County og efter et aars ophold der fløttet de til Pope County. Otto kom hit i 1898 og blev gift i 1900 med Karen Moum, født i Snaasen pr. Stenfjær. Hendes søskende er: Erik Moum (Bottineau), Mrs. Elland Albertson, Starbuck, Mrs. Erik Sem, Landa og Mrs. Bruvold, nu i Canada. Halvbrødre Anton Moum, Starbuck og Chr. Moum, Carbury. En søster av Otto er Mrs. Anne Kjesten, bosat i Washington. Otto Finstad og hustrus barn er Oliver, død, Tora, Clarence, Hulda, Men og Alice.

Finstad har været skolelærk i distriktet i 10 aar, townclerk siden town of Starbuck i 1904 blev organiseret. Han var med og fik farmerelevatoren i Kramer organiseret og er en av direktørerne. Han har været direktør for County-fairen og direktør i farmertelefonkompaniet.

Ole Johnson er født 1864 i Ringebu, Gudbrandsdalen, av foreldrene Jørgen og Rønnaug Bjørgmoen, begge døde. Johnson utvandret i 1883 og opholdt sig ved Alexandria og andre steder i Minnesota til han kom hit i 1898. Han blev gift i Minnesota 1889 med Berte Johnson, født Ringebu. Hendes bror er John G. Johnson (efr. Starbuck town) og Mrs. John Bergemoen, Divide County. Hans søskende er: Martin Johnson, lever i Wisconsin; Peder Johnson, lever i

Minnesota; Peter Bjørgmoen, McKenzie County og Mrs. John Baddle, Starbuck. Ole Johnson og hustrus barn er: Clifford, Rossgord, Jorgine, Andar, Melvin, Leo, Delia, Roy, Cecilia, Winfrid, Franklin, Victor.

Ole D. Score er født i Støren prestegjæld 1863, av foreldrene Joe Skaarvold og hustru Verit Andersdatter. Faren lever i Christine, N. Dak., 93 aar gammel. Der døde moren. Ole utvandret i 1883. Han arbeidet de første 12 aar i Wisconsin og to aar rundt Fargo som skogarbeider, til 1897, da han kom hitop. Hans søskende er: Ingeborg, Mrs. Anders Mo, Christine, N. Dak.; Ingrid, Mrs. Ole Worseth, og Anders Skaarvold, død, Christine; Erik Skaarvold, Colfax, N. Dak.

Martin Hegg er født i Pope County 1878, av foreldrene Eddard og Randi Hegg. Faren, der lever i Pope County, kom med sine foreldre fra Norge ett aar gammel, for 66 aar siden fra i nærheten av Kristiania. Moren kom 6 aar gammel for 54 aar siden fra gaarden Fosj i Sogn. Martin kom hitop i 1898. Han blev gift i 1901, med Anne Johannesdatter Skaaden fra Gudbrandsdalen. Hendes søskende: Amund Skaaden, Mohall; Pauline, Mrs. Rønning, Mohall; Anna, Mrs. Brenden, Johs. Skaaden, Karen, Mrs. Hagen, Ole Skaaden og Mrs. Ingebrigtsen, alle i Pope County. (For Martins søskende efr. Olai Hegg, Carbury). Hegg og hustrus barn: Ruth, Julius, Edwin, Agnes, Mabel, Alice og Borg-hild.

Anton og Martin Hegg — farbrødre til forannevnte — kom hit og tok land paa samme tid som Martin Hegg i 1898. De folgte ut og lever nu i Canada.

Gustav Henning er født ved Stenfjær i 1870, av foreldrene Gunder Olsen Henning og hustru Ane, begge døde. Han utvandret til Amerika i 1892 og opholdt sig to aar i

Pope County, og i Fillmore County tre aar, til vaaren 1898, da han kom hit. Sammen med Henning kom Gustav Jørgenson fra Stenkjær. De farmet sammen i 10 aar. Gustav Jørgenson døde i 1907. **Rafaël Langeli** fra Sparbu ved Stenkjær kom i 1913 og har arbeidet rundt siden. **Andr. Bye** fra Ramsøs kom for 20 aar siden, og har været her i settlementet i 12 aar.

Carl Stenseng er født i Pope County, Minn., 1880, av foreldrene Rafaël og hustru Josefina Stenseng, begge fra Stenkjær. Faren kom til Amerika i 1865 og levet for det meste i Pope County, Minn. Moren kom senere. Carl kom hitop i 1898 og har tat homestead i Gidsvold og Canada. Han blev gift i 1905 med Olga Breum (cfr. Ole Breum, Starbuck). Deres barn: Raymond, Burnie, Myrtle. Carls søskende: Mrs. Baddel, Canada; Mrs. Ed. Skjefte, Canada. Faren Rafaël Stenseng døde her i settlementet. Han hadde homestead i Gidsvold. Moren lever i Landa.

Sven Mortenson er født 1868 ved Malmø i Sverige, av foreldrene Morten Svendsen og hustru Berta, født Olsen. Faren er død, men moren lever i Sverige. Sven utvandret til Amerika i 1889 og opholdt sig i Pope County til 1899, da han kom hit til settlementet. Han blev gift i 1900 med Alfeline Skjeflo, født av foreldre fra Stenkjær. Deres barn er: Sigurd, Bernhard, Agnes, Alfred, Mabel, Hannah og Lillian. Broren **Peter Mortenson** kom til Amerika i 1898 og efter et ophold i Pope County kom han hit op i 1899 samme aar som Sven. Peter er ugift. En anden bror **Olaf Mortenson** kom til Amerika samtidig som Sven, i 1889, og opholdt sig ogsaa i Pope County, til han i 1898 kom hertil settlementet. Han er ogsaa ungkar og renter sit land til Martin Hanson.

L. J. Larson er født i Pope County, Minn., 1871, av

foreldrene Thore Guldsjet og hustru Ragnhild. Hun er død. Faren utvandret fra Skien i Norge for 75 aar siden. Moren utvandret fra Nedre Telemarken i 1864.

Thore Guldsjet tjente som soldat i borgerkrigen i det berømte norske 15de Wis. Han blev i 1867 av guvernør Fairchild utnævnt til aretskaptein. Han er nu bosat paa stillehavskysten.

L. J. Larson kom til Bottineau County i 1898. Han blev gift i 1901 med Ani McLean og har to barn, Gladys og Una. L. J. Larsons søskende: Anton og Enanda Larson, Lowry, Minn.; Mrs. Ole Romsaas, Divide County, N. Dak.; John M. Thoresen, Enderlien, N. Dak.; Theodore Larson, Kramer, N. Dak. Larson var nogen aar postmester ved Superior postoffice i Starbuck, medlem av skolestyret, direktør i Farmers Elevator, Kramer, og vicepresident i banken i Kramer, og har været County Commissioner.

Broren **Theodore Larson** er født i Pope County og kom hit i 1903. Han har kjøpt land i Starbuck town. Th. har prøvet op land i Adams County, N. Dak. Han bortleier sit land og har arbeidet paa elevator. Han er ungkar.

John G. Johnson er født i Søndre Fron, Gudbrandsdalen, 1864, av foreldrene Gudbrand Hammer, død 1914 i Divide County, og hustru Kari Siverson, bosat i Wisconsin. John utvandret til Amerika i 1899 og kom samme aar hertil settlementet. Han blev gift i Norge 1888 med Berta Amundson fra Søndre Fron i Gudbrandsdalen, og har to gutter, John og Anton. Johns søskende: Mrs. Ole Johnson (cfr. Starbuck); Mrs. John Bergenes, Divide County.

Olaf Romsaas er født i Pope County 1872, av foreldrene Lars og Kari Romsaas. Faren, som kom til Amerika i 1868, døde i 1914, men moren lever i Pope County. Olaf Romsaas kom hit til settlementet i 1899 og han blev gift i

1914 med Edith Engblom. Hans søskende er: Ole, Anton og Elise Romsaas, Divide County, N. Dak. Marta Romsaas, Mohall; Lina, Nora og Clara, Lowry, Minn. Romsaas har været County Commisjoner og direktør for Farmers Elevator i Kramer.

Edd. Olsen er født i Bærdalen 1869, av forældrene Ole og Marie Kalkstad, der utvandret til Amerika i 1875 og bosatte sig i Todd County, Minn. Begge er døde. Eddard kom hit til jettlementet i 1899, og blev gift i 1903 med Zoda Bjøfne, en søster av Mrs. S. Stavern, Mohall, og Ed. Kjeldshus (Scandia). Edd. Olsens søskende: Gilbert Olsen, Osakis, Minn.; John Olsen, Saco, Mont.; Ole Olsen, Osakis, Minn.; Mrs. Hagen, Starbuck, Mrs. Anderson, Osakis, Minn. Ed. Olsen og hustrus barn er: Myrtle og George. Ed. Olsens offentlige stillinger: Town supervisor, road bas, skoledirektør, direktør for The Farmers Elevator i Kramer og Newborg.

Carl Berg er født paa Stod ved Stenfjær 1867, av forældrene Claus og Marta Berg. Faren er død. Moren lever. Carl utvandret i 1892 og efter 7 aars ophold i Pope County, kom han hit i 1899. Han blev gift i 1908 med Inga Berg fra Egge pr. Trondhjem. Deres barn er: Helsen og Olaf. Hans's bror Marius Berg, Mohall, N. Dak. Hendes søskende: Olga Berg, Seattle, Wash.; Carlotta Berg, Los Angeles, Calif.; Julia Berg, Syd Dakota.

Peter Larjon er født ved Stenfjær 1833 og utvandret til Amerika. Efter nogen aars ophold i Pope County kom han med familie hit i 1899. Han blev gift i Norge med Ingeborg Brandzæg fra Stenfjær og har følgende barn: Eddvind, Sigurd, Arthur. P. Larjon er død. Enken bor paa farmen.

S. P. Haugan er født paa Statlandet i Norge 8de juni 1855, av forældrene Nils Haugan og hustru Methe Peders-

datter og utvandret i 1886 og kom til Pope County, hvor han opholdt sig til 1900 da han kom hertil. Han blev gift i 1883 med Ingeborg Johansdatter fra Epillum, født 1858. En søster Anna lever i Wisconsin. Elise, Johan og Beret i Norge. Haugans søskende, Martin, Peder, Hanna, Bier, Petter og Justin er døde. Carl lever paa Snaasen og Lina i Trondhjem. S. P. Haugan og hustrus barn: Astrid, Selga, Inga, Magnhild, Saakon, Hanna og Bergljot. Gode norske navne altfammen.

Martinus Leraas er født ved Trondhjem 1868 og utvandret 14 aar gammel til Amerika til Pope County, Minn. I 1900 kom han hertil jettlementet. Leraas blev gift i 1893 med Julia Ranvig, født i Pope County, og har følgende barn: Gilbert, Mailo, Betzy og Hilma.

Ole C. Hagen er født i Balder's 1882, av forældrene Kristian Hagen og hustru Randi Gilmen, og kom i 1890 sammen med sine forældre hertilands. De lever i Wisconsin. Ole kom hertil i 1901. Han har prøvet op land i Nolette County. En søster er Mrs. Sarah Charles, Lake City, Minn.

Andr. Haugan er født 1879 ved Ramfos, av forældrene Peter og Anna Haugan. Faren er død men moren lever. Andr. utvandret i 1895 til Amerika, og efter nogen aars ophold i Pope County kom han herop i 1902. Han har homestead i Williams County, N. Dak. Han blev gift i 1902 med Anni Wollan, født i Fillmore County, av forældre fra Stenfjær. Hendes søskende er: **Barbro Wollan**, homestead i Starbuck; **Mathias Wollan**, døde i 1901, tok land i Starbuck. Haugans søskende: John Haugan, Mohall, N. Dak.; Marie og Anna Haugan, Chicago, Ill.; Petra Haugan, S. Dak.

J. H. Kolberg er født 1862 i Beitstaden, av forældrene Haagen Kolberg og hustru Ingeborg Anna, begge døde. Kolberg utvandret i 1887, og opholdt sig i 15 aar ved Fergus

Falls, Minn., til 1902, da han kom hertil. Han blev gift i Norge 1883 med Martine Knudsen fra Stentjør. Den i Norge bekendte tankelæser Emil Knudsen er hendes bror. En bror av Kolberg, Sivert, døde i Duluth for flere aar siden. Kolberg og hustru's barn er: Gaakon, Fritjof, Sivert, Anna, Mrs. Neal Olsen, Steady, K. D. og Lissy. Kolberg har indehat embeder i townet som assessor, fredsdommer, formand i skolestyret og kasserer i samme.

Martin Hanson er født i Pope County 1888, av forældrene Hans Bratsaaget og hustru Anna, begge bojet i Pope County. Forældrene kom for 30 aar siden til Amerika fra Søndre Fron i Gudbrandsdalen. Martin kom hertil i 1909 og renter Olaf Mortenjons land. Han blev gift i 1913 med Sakrentze Lauder. En bror av Martin, Alfred Hanson, opholdt sig her i 5 aar.

Ed Lien er født paa Nes i Hallingdal 1878, av forældrene Mikael Lien og hustru Anna, bojet paa Blooming Prairie, Minn. De utvandret til Amerika 1884. Ed. blev gift i 1905 med Mathilde Moum, datter av Anton (cfr. Starbuck town). Deres barn er: Edna, Arthur, Arnet, Elster, Arvind og Roland.

Gidsvold

er vel saa stolt og vakker et norsk navn som findes paa town eller sted i Nordvesten. Og navnet er en garanti for, at her bor egte nordmænd. Townet grænser mot vest til Mouse River, mot nord til Scandia og Scottia, mot øst til Peabody og mot syd til Starbuck.

John Bedqwam er født i Indherred pr. Trondhjem 1863 og reiste til Amerika i 1882. Han opholdt sig i Pope County, Minn., til 1888, da han kom hit. Han tok homesteadland i 1889 og blev gift i 1899 med Josefina Ferstad, født paa In-

derøen, Norge. Deres barn er: Ricard og Tellie. John har været formand i townets bestyrelse i 8 aar, kirkesanger i Mouse River menighet i 20 aar og nu sekretær for samme. Faren **Gunder Bedqwam**, som er over 90 aar gammel, lever hos W. Albertson. Gunder tok homesteadland hvor nu Martin Hegge bor. Hans hustru Olava Bedqwam er død. John Bedqwams søskende: Eilert Bedqwam, Landa; Oline, Mrs. Martin Ryan, Gidsvold, død; Anna, Mrs. W. Albertson; Mrs. John Bedqwams søskende: Emile, Mrs. Peder Hegdahl; Jørgine, Mrs. Albert Carlson; Julie, Bernhard, Nikolay og Julius Ferstad.

Broren **Eilert Bedqwam** er født i Sparbu 1858, og kom til Amerika i 1883. Han opholdt sig i Pope County til 1900, da han bosatte sig her i settlementet. Sit homesteadland tok han i 1898. Samme aar blev han gift med Julie Bekre fra Indherred. Søskende cfr. J. Bedqwam.

Anders Hølen, født i Gids prestegjæld, Nordfjord, døde for 6 aar siden 31 aar gammel. Han kom til Bottineau for 18 aar siden og tok homesteadland og kjøpte senere en kvart som nu eies av enken og rentes av J. Fos. Enken Gurine Hølen, fra samme bygd som manden, lever i Landa og har følgende barn: Mathilde, Clara, Mennie, Olga og Andrew. Faren til Anders, **Ole J. Hølen**, fra Gids prestegjæld, er 72 aar, og kom til Amerika i 1903. Hustruen er Krestine Maran fra Eid prestegjæld. Deres barn er: Jacob, farmer i Canada, Anders død, Marie, nu Mrs. Ingersol, Starbuck town og Anna, død.

Martin Ryan er født i Sparbu pr. Trondhjem 1848, av forældrene Anders Sakariasen og hustru Ingeborg, begge døde i Sparbu. Martin utvandret til Amerika i 1881 og opholdt sig i Syd Dakota, Minnesota og Wisconsin den første tid; var i Pope County Minn. i tre aar og kom til Turtle

Mountain i 1887. To aar senere tok han homestead i Eidsvold. Han blev gift i 1884 med Oline Bedqvam og har følgende barn: Gilbert, Anna, Olga, Brede og Sofie. Mrs. Nyan er død siden disse optegnelser blev tat.

John Elie er født i Indherred ved Stenfjær 1837, av foreldrene Nikolai og Christiana Elie, begge døde. John Elie utvandret i 1883 og bosatte sig i Pope County, Minn., til 1895, da han kom hertil settlementet og tok homestead i Eidsvold. Han blev gift i Norge i 1859 med Antonette Andersdatter Holde fra Sparbu, som kom aaret efter manden til Amerika. Deres barn er: Ole Elie, Christina, enke efter John Henning, Carbury, Mrs. Anton Dulum, død, Brainerd, Minn. John har en bror Mikael Elie i Pope County og Mrs. J. Elie har en bror Andreas Støen i Pope County og en søster Andrianna, antagelig død.

Sønnen **Ole Elie** kom sammen med moren i 1884, aaret efter manden. Ole er gift med Ellen, Mrs. Edvind Lund. Hendes barn er Anton og Herman. Ole og hustru's barn er: Vorghild, Gerda, George og Else.

Martin Thorpe er født ved Arendal 1875, av foreldrene Stian Kristoffersen Torpe og hustru Marte Christine. Faren er død, moren lever i Norge. Martin kom hertil landet i 1895 og opholdt sig i Morris, Minn. 7 aar, til 1902, da han kom hit. Han tok samme aar homestead i Scottia og blev gift i 1902 med Marie Jacobsen, født ved Arendal. Deres barn er: Mary og Myrtle. Martins søskende her i landet er: Lallaf Torpe, Poulsbo, Wash., og Nils Torpe, Westby, N. Dak.

Keier L. Halvorson er født i Iowa, av foreldrene Lars Halvorson fra Grebbsgaardskøffen, Nummedal og hustru Luri Keiersdatter Vislelid, begge døde. De utvandret fra Nummedal for 58 aar siden. Keier kom hertil i 1900 og tok homesteadland. Han blev gift i 1903 med Sattie Anderson, født

i Granite Falls, Minn. Deres barn er: Loyd, Orwel, Roy, Willy. Keiers søskende: Halvor Halvorson, Minneapolis; Ole, Hillsboro, N. Dak.; Peder, Montana; Rette, nu Mrs. Thompson, Hillsboro; Karoline Halvorson, Eidsvold, og Anni, Mrs. Torburn, Eidsvold.

Martin Bangs er født i Wisconsin 1876, av foreldrene Halvor Bangs fra Bangsjordet i Baldres og hustru Gunhild Lie. De kom til Amerika for 54 aar siden og lever i Wisconsin. Martin kom til Bottineau i 1901 og tok homestead aaret før. Han blev gift i 1908 med Anna Laugfand, datter av Mr. Laugfand, Scandia. Deres barn er: Gilbert og Junette. Martins søskende: Knut og Torvald Bangs, Landa; Gust. Bang, død; Iver i Wisconsin; Henry, Scottia; Oliver, Wisconsin og Marie, gift med W. Cass, Wisconsin.

Broren **Knudt Bangs** er gift med Karine Baffen. Deres barn er: Lillian, Keimen, Henry Bangs, gift med Marie Laugfand (cfr. Laugfand). Deres barn er: Hilma og Mabel. Gustav Bangs døde i 1913 ugift. Tok homestead i 1901.

Ole J. Olsen er født paa Bjørhøfte, Nordfjord 1875, av foreldrene Jacob Olsen Bjørhøfte og hustru Malene D. Njørdal. Ole kom til Amerika i 1891 og opholdt sig i Ortonville, Minn., og Fargo, N. Dak., til 1899, da han kom hit til settlementet, hvor han driver som bygmester. John og Matt. Olson lever i Landa, N. Dak.; Oline i Minneapolis og Dendrik i Norge.

John A. Fosse er født i Pope County, Minn., 1888, av foreldrene Andr. A. Fosse og hustru Gro. Faren kom for 56 aar siden fra Sogn, moren er fra Telemarken; hun er død; faren lever i Sharon, N. Dak. John kom hertil i 1900 og renter Mrs. Anders Solens land. Han blev gift i 1910 med Bertine Dalseng fra Trondhjem. Deres barn er: Moin, Melvin og Gudrun.

T. D. Dren er født i Sundal ved Kristiansund 1853, og kom til Amerika i 1891, opholdt sig først ved Larimore, N. Dak., kom til Bottineau County i 1897 og tok samme aar homestead.

Lars Solseng er født i Sundalen pr. Kristiansund 1871, av forældrene Lars Larsen Sjølseng og hustru Magnhild. Faren døde i Norge, moren lever. Lars kom til Amerika i 1890 og opholdt sig i Morrison County, Minn., de første aar. I 1897 kom han hitop og tok samme aar homestead. Han blev gift i 1903 med Anna Jacobson fra Lom i Gudbrandsdalen. Deres barn: Mabel og Julius. Lars har en bror, Joe Solseng, Shawnee, N. Dak. Mrs. Solsengs søskende: Ole Jacobson, Moten, N. Dak.; Mrs. Rønnaug Narveson, Peterson, Fillmore County, Minn.

Thos. Vinje er født i Indherred, Snaasen 1872, av forældrene Lars og Dorte Vinje, begge døde. Thos. kom hertil fra Norge i 1891 og tok homesteadland i Eidsvold 1899. Han blev gift i 1897 med Oline Mune fra Snaasen. Deres barn er: Dagma, Agnes, Lewis, Ovela og Alma. Thos.'s søskende: Olaf Vinje, Sivert og Ole døde, Lorents i Norge. Hustruen har en søster Anna, gift med John F. Olsen, Landa. Olaf Vinje, Pickering er en bror av Thos. Vinje.

Iver Kvalheim er født 1868 paa Kvalheim i Selje, Nordfjord, av forældrene Steffen Gabrielsen Kvalheim og hustru Oline Vik fra Halsfoten i Nordfjord. Iver utvandret i 1883, og opholdt sig flere aar i Minnesota og ved Caspelfton, til 1900, da han kom til Eidsvold, hvor han aaret før hadde sikret sig homesteadland. Han blev gift i 1892 med Kristiane Raaf, født ved Trondhjem. Ivers søskende: Ingebrigt i Norge og Gabriel ved Kenaston, N. Dak. Mrs. Kvalheims søskende: Bergitte Raaf, St. Paul, Minn.; Jacob Raaf, Trail County, N. Dak.; Johanne, Mrs. Ellingson, Red Wing,

Minn. Moren Kristine tok 40 acres som eies av Kvalheim.

Edu. Ferstad er født paa Indherred ved Trondhjem 1863, av forældrene Johan Nissen Norum og hustru Elen Margrethe. Faren er død, moren lever i Norge. Edvard utvandret til Amerika i 1882 og opholdt sig i Pope County, Minn., til vaaren 1896, da han kom til Bottineau County. Samme aar tok han homestead i Eidsvold. Han blev gift i 1884 i Pope County med Talle Rebekka fra Trondhjemskanten. De har følgende barn: Julius, død, Bernhard, Nikolai, Emelie, nu Mrs. P. Hegdahl, Eidsvold, Jorgine, gift med Albert Carlson, Eidsvold, Julia og Julius. Edu. har en søster Line, gift med B. Seland, og hustruen har en halvsøster, Mrs. J. Semning, Carbury, og en halvbror Ole Elie, Eidsvold.

Nils Sandstøl er født i Seland ved Egerfjord 1862, av forældrene Jonas og Lotte Sandstøl, begge døde. Nils emigrerte i 1882 og kom til Bottineau County i 1901, hvor han tok homestead i Eidsvold. Han er gift med Valborg Leeland og de har følgende barn. Lotti, Tella, Julia, Sofie, Josefina, Selmer, Victor og Myrtle. Nils's søskende er Mrs. Thompson i Landa og Mrs. Dfl, Syd Dakota.

N. J. Christianson er fra Biridalen, Norge, 60 aar gammel. Han utvandret i 1883 og kom hertil settlementet i 1899 og tok samme aar homestead. Han blev gift i 1883, hustruen heter Marte. Deres barn er: Christ, Edwin, Beate og Carl. En bror av Christianson, Bernt, lever i Grand Forks.

John Sem er født paa Snaasen ved Trondhjem 1869, av forældrene Jørgen og Berit Marie Sem, begge døde. John emigrerte til dette land i 1894 og kom samme aar her til settlementet. I 1900 tok han homestead i Eidsvold. Han blev gift i 1902 med Karoline Velde fra Snaasen. De har følgende barn: Julius, Borgun, George og Gilen; George er død. John Sems søster er gift med Iver Helle, Williams

County, N. Dak. Mrs. Sems søster, Solveig, er gift i Seattle, Wash.

Adolph Skagen er født 1872 i Nordland og kom til Amerika i 1898 og tok samme aar homestead i Gidsvold. Han blev gift i 1903 med Julia Jørstad. Deres barn er: Sigurd, Harry, Arthur og Erling. Søskende cfr. Carl Skagen.

Ove Frøseth er født i Sparbu ved Stenkjær 1863, av foreldrene Peter Fredrikken Frøset og hustru Karen Olsdatter, begge døde. Ove utvandret i 1887 og opholdt sig først i Pope County. Vaaren 1898 kom han hertil og tok samme aar homestead. Han blev gift i Pope County i 1888 med Julia Hegdahl fra Jnderøen. Deres barn er: Carl, Olaf, Emma, Albert, Olga, Mabel og Arthur. Oves bror Carl Frøseth bor i Chief River Falls, Minn. Mrs. Frøseths brødre er Peder Hegdahl, Gidsvold, Julius Hegdahl, Starbuck. Ove har været medlem av skolestyret.

Lars Score er født i Støren ved Trondhjem 1871, av foreldrene John Score og hustru Orlaug. Moren er død og faren lever i Kenville County, Minn. Lars kom til Bottineau County i 1897 og tok homesteadland samme aar i Gidsvold. Han blev gift i 1906 med Siri Mosand og har en gut, Josef. Hans søskende er: Nils og Peder Score, Kenville. Mrs. Guro Mosand og Mrs. Reffeth, Wisconsin.

H. L. Lillestrand, født i Kristiania, er 47 aar gammel og utvandret to aar gammel, for 45 aar siden, med sine foreldre Lars Lillestrand og hustru Ingeborg Monsen til Iowa. Foreldrene er døde. Lillestrand kom hertil i 1900 og tok homestead samme aar. Han blev gift i 1895 med Dina Hansen. Deres barn er: Royd, Anette, Sarah, Malia, Lovise og Hartvig. Lillestrands søskende er: Mrs. Christofferson, Williams County, N. Dak.; Chr. Lillestrand, Westby, N. Dak.

Anton Erikson er født paa Næs Hedemarken 1864, av for-

aldrene Erik Siverson og hustru Marta, født Arneson, begge døde. Anton kom til Amerika i 1882 og opholdt sig først i Hillsboro. I 1905 kom han hertil og kjøpte en kvart land i Gidsvold. Han blev gift i 1891 med Verit Sørensen, født ved Trondhjem. Deres barn er: Mabel, Clara, Lilly, Elvin, Roy og Dagny. Eriksons søskende: Niffa Erikson, Montana, Mina Erikson, Massachusetts; Soren Erikson, Belmont, N. Dak.; Olivius og Even i Massachusetts. Mrs. Eriksons bror Soren Sørensen, Gidsvold.

Sverre Wærnes er født 1890 i Trondhjem, av foreldrene Peder og Gurine Wærnes, begge bosat og lever i Trondhjem, hvor faren arbeider paa Domkirken. Sverre utvandret til Amerika i 1907. En søster av Sverre er gift med John Martinson (Scottia), Einar Wærnes lever ogsaa i nabolaget og en anden bror Peder Wærnes renter land hos Sunnfar.

Arne Klæbo er født i Stod pr. Trondhjem 1876, av foreldrene Henrik og Petra Klæbo, begge døde. Arne emigrerte i 1901 og kom hertil Countyet samme aar, og tok homestead det aar i juni maaned i Sergius township. Arne blev gift i Norge med Emma Elleros og har følgende barn: Petra, Anette, Senra, George, Borghild og Walter. Anton og Bergitte, Mrs. Klæbos foreldre, lever i Canada.

Knut Larson er født i Hornindalen, Nordfjord 1858, av foreldrene Lars Seljeset og hustru Anne Haugen. Lars var født paa Solem. Knut utvandret i 1902 og efter et aars ophold i Syd Dakota kom han i 1903 hit. Han blev gift i Norge 1884 med Johanne Taraldset (cfr. Taraldset, Gidsvold). Deres barn: Anne, gift i Syd Dakota, Berta, gift ved Langsford, N. Dak., Hilda, Lars, Lina og Rasmus. Knuts søskende: Peder, Syd Dakota; Ragnhild, ugift, Canada; Anne, Mrs. Høesberger, Canada; Oline, Mrs. S. Jensen, Canada.

A. N. Taraldset er født i Hornindalen, Nordfjord 1864,

Trefning i Bottineau County.

av foreldrene Nasmus Taraldset og hustru Brite Sæter. Taraldset utvandret i 1888 og opholdt sig et aar i Farmington, Minn., og kom til Bottineau County i 1889, om vaaren. Efter en tid reiste han til Grand Forks County, og opholdt sig der til 1902, da han kom tilbage hertil og tok homesteadland. Han deltar meget i det offentlige liv i bygden og indehar mange vigtige stillinger. I 1894 blev han under et ophold i Norge gift med Ragnhild Grodaas fra Hornindalen. Deres barn er: Lina, Ruben, Bella, Edna, Otto og Arthur. Taraldsets søskende: Martinus og Nasmus i Norge; Johanne (efr. Knut Larson, Eidsvold); Mrs. Hans Sæter, Larimore, N. Dak.; Peder og Ole. Ole kom til Amerika i 1888 og bojatte sig i Eidsvold i 1889. Han døde i 1905, 37 aar gammel, ugift. Peder kom i 1882 fra Norge til Farmington, Minn., og i 1889 til Eidsvold, hvor han døde i 1899, 38 aar gammel. (Fortsættes.)

Tillyste bygdejevner.

- Ringerikeslaget, Minneapolis, 29—30 mai.
- Sognalaget, Minneapolis, 5—6 juni.
- Hardangerlaget, Mair, Wis., 19—20 juni.
- Rumedalslaget, Fargo, 20—21 juni.
- Hurdalslaget, Hartland, Minn., 22—24 juni.
- Mjøsenlaget, Fergus Falls, 23—25 juni.
- Solunglaget, Duluth, 23—24 juni.
- Sigdalslaget, Minot, N. D., 24—25 juni.
- Romsdalslaget, Fargo, 26—27 juni.
- Landingslaget, Willmar, Minn., 26—28 juni.
- Gallinglaget, Leeds, N. D., 27—29 juni.
- Gudbrandsdalslaget, Willmar, 29—30 juni.

Valdrisstevnet.

Paa møte av styret for Valdris Samband i vaar blev det forhandlet, blandt andre saker, om tid og sted for dette aars stevne. Av forskjellige grunde, blandt dem den usikkerhet man fandt sig i med hensyn til spørsmålet om krig og fred, mente man at det vilde være bedst at utfætte med stevnet til høsten, og at man senere skulde bestemme tiden. Kanske blir det senhøstes. Antagelig blir stevnet holdt i Minneapolis.

Kvittering for bidrag til Valdrisgaven.

Før modtaget og kvitteret for	\$5,080.47
Ved Hon. T. D. Noble fra følgende: G. L. Hope, Jes-	
senden, N. D. (fondet, Bang) \$5, Gerhard Gulliksen	
(Oskovd) fondet, Ø. Slidre \$2, til sammen	7.00
Ved O. S. Hovey, Jessenden, N. D., fra følgende: Trond	
Kjos \$10, Kjos Bros. \$2, John Esterholm 50c, tilf.	12.50
Ved Prof. A. A. Wehlen, Minneapolis, fra følgende:	
Oswald Wehlen, Princeton, N. J. \$5, Agnes Wehlen,	
Minneapolis, \$5, Gertrude Wehlen, Minneapolis, \$5,	
Signy Wehlen Walker, Iowa City, Iowa, \$5, Harold	
Wehlen, Roundup, Mont., \$10, Thorfel A. Wehlen,	
Big Timber, Mont., \$10, Hilda Wehlen Sims, Chi-	
cago, Ill., \$5, Elling S. Wehlen, Twin Bridges,	
Mont., \$5. (Alle til fondet for Bang), til sammen..	50.00

Talt til dato

\$5,149.97

Minneapolis, Minn., 23de april, 1917.

A. M. Sundheim, kassjerer.

Rettelse: I sidste linje av kvitteringerne i forrige nr. av Samband er beløpet for Olaf R. Sophienlund uteladt. Beløpet er \$1.00 og bringer totalsummen at stemme med kvitteringen.

Til kvitteringen fra G. G. Grov i samme nr. skulde fondet for Hedalen været tilføjet.

A. M. Sundheim.

Om Valdrisgaven.

(Fortset fra omslagets 2den side.)

terfolket fra Bistegranden, Røn, Skire, Kvaale, „Burta Djør'n“, Lome, Ristegranden og „Nora Berge“ gjort som Hedølerne hadde man for lang tid siden de \$10,000 til B. Slidre. Hadde folket fra Hørisbygden, Liagaro, Bangsfønu, Vennis, „Mppi- o Meri-Dal'n“ gjort som Hedalen hadde man mer end nok til mindegaven fra Bang. Takk litt paa dette, godt felt, og bli med.

„Her æ ei an sak.“ — Det er nok bra at folk tror det som staar trykt i „Ved Arnen“, men at saa mange skal tro alt som skrives i selveste „Decorah-Posten“, det er mildest talt fælt. Da en skribent i „D-W“ skulde fortælle om at Vendif G. Rogne hadde git \$300.00 til Valdrisgaven, fik han det til slutt, at det var Hon. T. D. Noble, som hadde gjort sig skyldig i noget slitt. Han syntes uten tvil at \$300 hadde passet for en som hadde faat denne raven (Hon.) foran navnet sit. „Zaddi ja e smør, e.“ ja valdrisen, han fik øst. Jeg vet nok bedre, jeg. De er ingen ting tes disse som har „Hon.“, „Doc.“, „Prof.“, „Bank Pres.“, „Att'n“, foran navnet sit, til at gi til Valdrisgaven. Nei, ta me 10 gange heller en bonde da. Kanske I synes synd om ham som gav \$300. Na langt fra. Ved siden av \$100 som han tok fra sin pung, lovde han at 10 acres av hans farm skulde faa arbeide for Valdrisgaven et aar (1915) og resultatet ved god avling og god pris blev \$200. Vet du, at han har omtrent 800 acres, som arbeider for ham til hvert aar? Ja, slik er det, naar man setter noget jaa „true so jøre“ til at arbeide for en god sak.

Susser I hvem jeg sa, jeg hadde sat til at arbeide, og der ved iparet \$50? Nu før vaaromnen blev e o han Ola hyrefar'n min, so sinte, daa me høirdø um desie Dobbelt-W-adn, at me meinte paa o arbeid 16 tima dagen. Det vilde da ta affurat 4 Dobbelt-W'er til at gjøre samme arbeide som „e o'n Ola“ gjør. Tror du ikke, at jeg snart har raad til at sende det andre hundrede dollars, som jeg har lovet, kanske? Jo, førend vi slutter skal jeg nok sende dem, og Ø. Slidre skal nok ha sine \$10,000 ogsaa, det tror jeg disse Skringerne rundt Mansfred er enige med mig i. Men um me settø ei høns te o værsø, ein lit'n gris te o værsø, el nofo ækera te o arbeid, nokon for taa us? Dæ æ so mange maata o flaa ein fat paa, ja'n.

T. D. Noble.

Lutheran Publishing House

DECORAH, IOWA.

Northwestern Branch, 322 South 4 St., Minneapolis, Minn.

EN AARGANG AV SAMBAND indbindes i smukt læredsbind for 35 cents, i velskbind for 50 cents.

NORSK-AMERIKANSK FESTSKRIFT, saalænge oplaget varer, til halv pris, \$1.00, porto 10 cents. Alle "Sambandsmænd" bør ha dette værdifulde verk.

Norwegian-American

er det bedste middel til at bibringe den opvoksende slægt af norsk-amerikanere interesse for sine forfædres minder, kultur, historie, literatur, samt at gjøre dem kjendt med vort folks virksomhed, og almene nyheder om dem, hele verden rundt; men især i Amerika. Foruden *Norwegian-American* er intet norsk hjem fuldt udstyret med bladliteratur. Frit prøveeksemplar faas ved at skrive til

NORWEGIAN-AMERICAN

Northfield, Minn.

AN INQUIRY INTO

THE NATURE OF PEACE

AND THE TERMS OF ITS PERPETUATION.

By **THORSTEIN VEBLEN**, author of "The Theory of the Leisure Class", "The Instinct of Workmanship", "Imperial Germany and the Industrial Revolution", etc. New York. The Macmillan Company. 1917. 367+xiii pages. \$2.00.

The titles of the seven chapters of the book are:—Introductory: On the State and Its Relation to War and Peace.—On the Nature and Uses of Patriotism.—On the Conditions of a Lasting Peace.—Peace Without Honor.—Peace and Neutrality.—Elimination of the Unfit.—Peace and the Price System.

This is a timely book on this universally absorbing subject, written by a philosopher and economist, who treats the matter in his usual temperate and thorough manner. Those who have read the author's "Imperial Germany" will find this new book especially interesting and instructive, as a discussion for which the earlier work serves as an introduction, though not at all necessary to enable the reader to understand the work now just published.

Send orders to

SAMBAND, 305 WALNUT ST. SE.,
Minneapolis, Minn.